

Matk Eesti kultuurilukku

Kirjastus Ilo annab peagi välja esindusliku retrospektiivse ülevaate kunagistest ülipopulaarsest Olev Soansi (1925–1995) infograafilistest Eesti kaartidest. Rohkem kui 70 kaarti sisaldava kaardiseeria looja Olev Soansi oleks järgmisel aastal saanud 85-aastaseks. Raamatu koostas Jaan Tamm. Vt lk 3

RAAMAT

EESTI KIRJASTUSTE LIIDU AJALEHT

Nr 8 (43)

22. oktoober 2009

arvamus

Raamatuajakirja tulemine

Eestis ilmub aastas üle viie tuhande raamatu. Kui eelmiste aastate tuhanded ka otsa liita, on pidevalt pakkumisel lugematu arv nimetusi. Raamatupoodi minnes võtab silme eest värviliseks – ühel ja samal teemal on ilmunud nii palju raamatuid, milline neist mulle kõige paremini sobib? Kui vaid keegi oskaks öelda, kui vaid oleks kusagilt lugeda.

Raamatutest räägitakse raamatuklubides. Näiteks Apollo raamatuklubis, mis alati lõppes kurva ühistõdemusega, et raamatutest ja lugemisest on vaja palju rohkem kirjutada. Ei ole ju ikka päris normaalne olukord, kus peaaegu kogu raamatuelu on kolitud üle blogidesse. Ühelt poolt on see muidugi suhteliselt odav, teisalt aga ei ole lugejaid kuigi palju ja pidevalt peab mitme allika vahet tormama. Seeme sai mulda – ajakirja on vaja. Sellist päris raamatuajakirja, kus ei räägita mitte ainult kirjandusest, vaid ka koduraamatutest ja kokaraamatutest ja loodusraamatutest, ja mis raamatud meil kõik veel olemas on.

Nii sai alguse Lugu – Eesti esimene raamatuajakiri. Ellu kutsutud selleks, et täita suurt musta auku raamatu kirjastaja ja ostja vahel. Ajakirjas saavad olema intervjuud kirjanike, tõlkijate, toimetajate, igasuguste raamatuinimestega, sealt saab lugeda põhjalikke ülevaateid kas ühe kirjaniku loomingu või mõne piirkonna kirjandusest, ilmutavad toimetuse arvates parimate parimate raamatute arvustused ja hulganisti raamatututvustusi.

Lugu võiks saada kõigi raamatukogutöötajate ja kirjandusõpetajate igapäevaseks abimeheks. Ent kindlasti ei tule juttu ainult ilukirjandusest. Kaugel sellest! Esimeses numbris näiteks kõneleme sellest, milleks on vaja sõjaraamatuid, ja sellest, millised raamatud aitavad koju kaunimaid värve tuua. Tutvustame raamatuid, kus antakse nõu, kuidas toiduga tervislikku tasakaalu saavutada. Ka laste- ja noorteraamatutel on oma leheküljed. Seekord proovitakse terve rida toredaid raamatuid laste peal järele ja noorteraamatutest kirjutavad noored ise. Me ei keskendu eestimaisele, aga eelistame eestimaist.

Raamatuajakiri Lugu hakkab koostöös Apollo Raamatutega ilmuma neli korda aastas. Esimene number ilmub juba 5. novembril ja see on kõigile ettetellijatele tasuta. Info ja tellimine

www.apollo.ee.

KÄTLIN
KALDMAA,
ajakirja Lugu
peatoimetaja

Koolibri kirjastus sai kuldse auhinna

MAIRE TÄNNA
Koolibri turundusjuht

Kõikide kirjastuste iga-aastane suursündmus – sel aastal 14.-18. oktoobrini toimuv Frankfurdi raamatumess – algas paljude kirjastuste jaoks juba päev varem. Nimelt toimus EEPG (European Educational Publishers Group) aastakoosolek. Eestit esindab selles organisatsioonis kirjastus Koolibri, kes on EEPG liige juba aastast 1996. Lisaks aastaaruandele ja järgmise aasta tegevusplaanide arutamisele oli päeva lõpus ka üks pidulik sündmus – nimelt kuulutati välja eelmise aasta parimad EEPG raamatud. Esimeses ehk väiksemate laste õppekirjanduse kategoorias sai sel aastal esimese koha ja sellega kaasneva auhinna Koolibri kirjastuse kunsti- ja tööõpetuse õppematerjal „Käsitöötuba 2”.

Ideerohke raamat algkooliõpetajale

Raamat, mille autor on Tiiu Kivirähk, põhineb Loo Keskkooli 2. klassi laste koolitundides valmistatud töödel. Raamat on mõeldud eeskätt algklassiõpetajatele uute ideede saamiseks ja abistavaks materjaliks kunsti- ja tööõpetuse tundide läbiviimisel, aga ka kõigile neile, kes õpetavad lapsi joonistama, maalima või meisterdama.

Tööd on jaotatud nelja peatükki: Paberitööd, Tööd guassvärvide, õlipastelide, akvarellide ja viltpliiatsitega, Voolimine ja meisterdamine ja Voltimine. Raamat sisaldab selgitavaid tekste, näidiseid, jooniseid ning näpunäiteid materjalide ja värvide kasutamiseks. Iga töö juures on selleks vajalike töövahendite loetelu ning selgitused, mida ja kuidas teha.

Raamatu autor on rõhutanud, et kõikide tööde tegemisel on kasutatud lihtsaid, kõigile hõlpsasti kättesaadavaid materjale – värvilist paberit, guassvärve, õlipastelle, plastiliini, looduslike materjale jmt. Tiiu Kivirähk on oma raamatutesse – nimelt on varem ilmunud ka „Käsitöötuba 1”, peagi tuleb trükkist „Käsitöötuba 3” – kirja pannud nii oma värseid ideid kui ka unustatud vana, millest on abi laste loovuse arendamisel.

Ühendavad sarnased probleemid

EEPG kui Euroopa õpikurajastusi ühendav organisatsioon võtab kokku õppekirjanduse väljaandjad põhimõttel,

Koolibri juhtivtoimetaja Mart Kalamees koos kuldse diplomiga. FOTO MELITA DAS GUPTA

et iga riik on esindatud vaid ühe kirjastusega. Hetkel on liikmeskirjastusi 24, seega on esindatud 24 Euroopa riiki. Õpikurajastusi ühendavad küllaltki sarnased probleemid, millest rääkimiseks on loodud kord aastas toimuvad nn teemakoosolekud. Populaarsemdest neist on turunduse, loodusainete, võõrkeelte, ajaloo ja algõpetuse koosolekud. Koosolekute korraldajaks on kirjastused kordamööda, mis omakorda annab võimaluse tutvuda Euroopa lähemalt õpikurajastuste töökorraldusega.

Eelpoolnimetatud raamatuvõistlust on korraldatud juba üheksa korda, selle aja jooksul on võistluse reeglid ka veidike muutunud. Eelmisel aastal saatsid kirjastused oma võistlevad raamatud kõikidesse kirjastusesse hindamiseks-vaatamiseks, mis on muu hulgas ka väga arendav ja uusi ideid pakkuv kogemus. Iga kirjastus võis võistlustule saata kaks raamatut – üks kuni

12-aastaste laste ja teine vanemate laste kategoorias. Kirjastuste hinnangud liidetakse ja vastavalt saadud punktide summale selgitatakse välja kummagi kategooria kolm parimat.

Eesmärk on innustada

Alates sellest aastast on EEPG parima raamatu võistlus muutumas – nimelt on see nüüdsest avatud kõigile Euroopa õpikurajastustele, ka neile, kes pole organisatsiooni liikmed. Raamatute hindamiseks tuleb kokku õppekirjanduse ekspertidest koosnev kümneliikmeline žürii; lisaks EEPG-le on võistluse korraldamisega seotud ka Frankfurdi Raamatumess ja IARTEM, mis loodetavasti lisab veelgi tõsidust ja kaalu üritusele, mille eesmärgiks on alati olnud ja on ka tulevikus innustada kirjastusi panustama õppekirjanduse kvaliteeti.

uudised

Ülevaade Eesti väikesaartest

Kirjastuse Koolibri annab peagi välja raamatu, mis keskendub väikesaartele, mis on kunagi olnud asustatud või kus on püsiasustus ka tänapäeval. Tutvustamist leiavad Soome lahesaared (Vaindloo, Mohni, Prangli jt), Lääne-Eesti väikesaared (nt Harilaid, Vohilaid, Höralaid, Vilsandi) ning Liivi lahesaared. Lisaks ülevaatele saare loodusest, avastusloost ja huviväärsetest leiab raamatust andmed haldusliku ja looduskaitse kuuluvuse, pindala, asustuse ja kauguse kohta.

Lasteraamat Raivo Järvilt

Raamatukunstnik, saatejuht ja poliitik Raivo Järvi sulest ilmus lasteraamat „Helmeri võlupall”. See on autori esimene raamat, millele ta on nii teksti kirjutanud kui ka pildid joonistanud. „Helmeri võlupall” viib lugeja senitundmatule Hellamaale. Peale peategelase, papa Helmeri, on loos üllatav-põnevaid tegelasi, näiteks kuuejalgne koer Heints, vaikiv hiiglane Herolamo, lendlohe Heimar ja teised. Raamatu andis välja TEA Kirjastus ning see on „TEA lasteraamatute varalaeka” sarja 51. raamat.

Aasta kokaraamatu valimine

Sel aastal valitakse välja juba viiendat. korda Toidumessi raames aasta kokaraamat. Võistluse eesmärgiks on tutvustada aasta jooksul ilmunud kokandusteemalist kirjandust, toetada eestikeelse kokandusalase kirjanduse ilmutamist ja tunnustada parimaid autoreid ning kirjastusi. Võistluse tulemused avalikustatakse 4. novembril Eesti Näituste messikeskuses, Toidumessi avapäeval.

Raamat24.ee uuenes

Septembrist on Ajakirjade Kirjastuse internetipoel Raamat24.ee uus ülesehitus ja uuenenud kujundus. Ostjale tähendavad muudatused eelkõige kasvanud turvalisust, senisest mugavamalt ja lihtsamalt ostmist ning mitmekesisemaid võimalusi raamatute leidmiseks ja valimiseks.

RAAMAT

Väljaandja Eesti Kirjastuste Liit
© EKL 2009

Eesti Kirjastuste Liit

Entsüklopeedia uudised

TEA e-Entsüklopeedia avaleht saab oktoobri lõpus uue ja atraktiivse näo: seal hakatakse tutvustama e-Entsüklopeedias sisalduvaid uusimaid materjale, eeskätt heli- ja videolõike ning slaidiprogramme, aga ka uusi artikleid.

Samuti avame uue mooduli: keemiliste elementide interaktiivse tabeli, kust saab näha kõikide keemiliste elementide tähtsamaid omadusi (aatommass, suhteline elektronegatiivsus jpm) ning neid erinevate kuuluvuste järgi liigitada (metallid, mittemetallid, poolmetallid jne).

Igalt elemendilt saab liikuda ka seda põhjalikumalt kirjeldavale artiklile nii-pee, kui vastav artikkel on e-Entsüklopeedias avaldatud.

Ettetellimisel

Perenaise taskukäsiraamat 512 lk kõva köide

Käepärases taskuformaadis käsiraamat nii noorele algajale kui ka kogenumale perenaisele-peremehele. Käsitleb kodumajapidamise olulisi külgil alates ruumide, rõivaste, ehete jne korrashoiust, lemmikloomade ja koduaia hooldamisest kuni perekonnale tähtsate sündmuste tähistamise ja etiketini. Sisaldab nõuandeid pere eelarve koostamiseks ja kontrolli all

hooldamiseks, kodu turvaliseks muutmiseks, pereliikmete tervise eest hoolitsemiseks, olulisemaid esmaabivõtteid ning suure valiku lihtsaid toiduretsepte. Asjakohased illustratsioonid, värvikoodiga eristuvad peatükid ning põhjalik aineregister muudavad käsiraamatu kasutamise mugavaks ning aitavad vajaliku nõuande kiiresti üles leida. Parimate erialaspetsialistide koostatud teos on järjeks varem ilmunud ülmenukale teatmeteosele „Suur perenaise käsiraamat“. Soodushinnaga ettetellimine kestab kuni 31. oktoobrini.

Ilmunud

Eakate terviseentsüklopeedia 176 lk kõva köide

Ühtaegu üksikasjalik ja ülevaatlik teatmetos on väärt käsiraamat igasse peresse ning praktiline lisamaterjal perearstidele ja meditsiiniõppuritele. „Eakate terviseentsüklopeedia“ käsitleb väga põhjalikult mitmesuguseid olulisi teemasid, näiteks menopausi, luude hõrenemist, angiini, infarkti, südamehaiguseid, dementsust (sealhulgas Alzheimeri tõbe), insulti kui keskealiste ja eakamate inimeste kõige sagedasemat invaliidususe põhjust, eesnäärmevähi, katarakti ja glaukoomiat ning muid eakatele iseloomulikke vaevusi. Eraldi peatükk on pühendatud sellele, kuidas kõrges eas treenida ning heas kehalises vormis püsida. Huvipakkuva teema või otsitud lõigu leidmise lihtsustamiseks on raamatu lõppu lisatud põhjalik register. „Eakate terviseentsüklopeedia“ on seni ilmunuist eakate tervist käsitlevaist raamatuist kõige põhjalikum, ülevaatlikum ja tänapäevasem teatmeteos.

Lisaks asjatundjate koostatud ning tõlgitud tekstidele sisaldab raamat enam kui 600 kõrgekvaliteedilist fotot ja illustratsiooni.

Toidud, joogid ja serveerimine H.L. Cracknell, G. Nobis 504 lk

Rahvusvaheliselt tuntud toitlustusspetsialistide kirjutatud käsiraamat on asendamatu abivahend restoranijuhile, kokale, kelnerile, barmenile ning huvitav teabeallikas nõudlikule kliendile. Raamat käsitleb toitude ja jookide kokkusobivust, lauakatmist ja roogade serveerimist ning rahvaste toitumistavasid. Lisaks sisaldab raamat restorani- ja joogiterminite seletavat sõnastikku ning terminite võrdlevat sõnastikku kuues keeles, ülevaadet kuulsate inimeste järgi nime saanud toitudest ning palju asjakohaseid jooniseid, tabeleid ja skeeme.

Kokakunst algab lihtsatest asjadest

Intervjuerinud RIINA LÖHMUS

Äsjailmunud „Kokakunsti käsiraamat“ väidab tagakaanel veidi väljakutsuvalt, et selle raamatu järgi õpite te toitu valmistama nagu meisterkokk ning tõstate oma igapäevase toiduvalmistamise tipprestorani tasemele. Selleks, et kinnitust saada, kas käsiraamat selle lubaduse tõepoolest ka teoks teeb, palusime raamatut uurida ja hinnata tuntud headuses meisterkokal Toomas Läätsil, kes lisaks aukartustäratavale kogemusele tippkööki võib tehispäeva hommikuti vaatajate südameid ETV Terevisiooni kokana.

Toomas Lääts: Raamat on selge ja kompaktne ning vastab igati pealkirjale „Kokakunsti käsiraamat“. Kokakunst saab alguse toorainest, seda ütleb nii raamat kui iga endast lugupidav kokk. Võib kohe küsida, et kuidas me selle hea tooraine ära tunneme. Ometigi me tunneme, need, kellel kokkamise vastu vähegi huvi on. Oleme isegi aeg-ajalt nõus tooraine eest rohkem maksma, sest asi on seda väärt. Samuti on meeldiv, et raamatus on põhjalikult räägitud tooraine õigest töötlemisest. On ju kuldrõõre, et mida kvaliteetsem tooraine, seda vähem vajab see töötlemist.

Raamat käsitleb toidu valmistamise töövõtteid kõikide toiduainetegruppide kohta ning menüüd suppidest magus- toitudeni.

Millele teie arvates asjaarmastajad proffidega võrreldes vähem tähelepanu pööravad ning kuidas kõnealune raamat võiks seda rõhuasetust muuta?

Toomas Lääts: Rõhutatult on raamatus ära mainitud täiusliku puljongi tähtsus kastmete ja suppide valmistamisel ning lisatud ka vastavad retseptid ja õpetused. Samuti on raamatus aukohal kastmed. Olen sellega 100% päri. Hea kaste on roa juures niisama oluline „aksesuaar“ kui daami ridikul Aldo Järvesoo suurepärase õhtukleidi juures näiteks Peterburi Maria teatrit külastades. Nii tähtis on kaste!

Kas „Kokakunsti käsiraamatut“ sirvides tuli ka midagi tuttavat ette?

Kord telesaates kergitas Toomas Lääts saladusloori viisilt, kuidas ta oma köögimeeskonda kokkasid valib. Ta palub neil proovitööks kartuliputru valmistada – selle järgi olevat kohe kõik selge. Imeline kokakunsti algab kõige lihtsamast. Selle eest seisab ka „Kokakunsti käsiraamat“.

Vaatasin mõnda retsepti põhjalikumalt ning võin öelda, et nii biskviitina kui ka saia retseptid raamatus olid väga liigilähedased sellele, kuidas mina ise neid valmistan. Toorainete hulgas – jahud, õlid, võid – on igal kokal omad lemmikud, siin võib alati olla erinevusi.

Mis teie arvates raamatust puudu jäi?

Eesti suvi ja sügis pakuvad kõike head ühtmoodi nii kodukokale kui ka profiline tipprestoranist. Maailma kõige parem kartul kasvab Eestis, samuti marjad ja seemned, õunad ja ploomid, silk ja siiakala. See ei ole poos, see on aus tõsiasi. Tooraine päritolu olulisus on raamatus minu meelest kajastamata jäänud, aga see oli ka ainsu puuduv teema, mis silma jäi.

Kas käsiraamatu abiga võib teie arvates igast asjaarmastajast meisterkokk saada?

Toidutegemine on üks ääretult mõnus tegevus, kus kõige olulisem on siiski südame kutse. Kui tahan, praen kartuleid sibulaga, kui tahan, alustan juba eelmisel õhtul beseede valmistamisega, et järgmiseks päevaks külalistele

Pavlovat pakkuda. „Kokakunsti käsiraamat“ on sel puhul igati toeks.

Mida aga teie peakoka ametis lisaks kokakunstile vajate?

Üsna hiljuti asusin tööle Tartu Ülikooli väärivate traditsioonidega kohviku peakokana. Et peakoka ametis loominguks ja emotsionaalselt ellu jääda, pean kõige olulisemaks inimesi, kellega tekitab kontakt ja usaldus, kes mõtlevad minuga koos ja kaasa. See on edu alus – üks kõigi ja kõik ühe eest. See on üks põhilisi tingimusi, et luua väga head ja stabiilset kööki. Rütim ja distsipliin, siis on kõik võimalik.

Kokakunsti käsiraamat. Õiged töö- võtted toidu valmistamisel

Joanna Farrow 256 lk, kõva köide

Kas TEAte?

TEA koolisõnastike sarjas on ilmunud üheksa raamatut. Iga sõnastikuga on kaasas ka CD-ROM.

Mis raamat ilmub koolisõnastike sarja kümnenda raamatuna?

- 1) Eesti-prantsuse koolisõnastik
 - 2) Eesti-vene koolisõnastik
 - 3) Saksa-eesti koolisõnastik
- Valige õige vastusevariant ja saatke see

TEA Kirjastusse meiliga raamat@tea.ee või postiga: Liivalaia 28, Tallinn 10118. Õigesti vastanute vahel loositakse välja kolm TEA koolisõnastikku koos CD-ROMiga.

Õige vastus septembrikuu küsimusele: „Virtuaalne maailm“ sisaldab viis õpperännakute peatükki.

Teejuht toiduainete maailmas

HELLE-MAI ARRO

Raamatu lehtedel laiutav rikkalik valik kokaraamatuid on äärmiselt inspireeriv. Kui teil on õnnestunud mõni neist välja valida, koju tuua, läbi lehitseda ning endale meelepärane õhtusöögi retsept leida, võib juhtuda, et nii mõnigi toiduaine, mida hõrgu roa valmistamiseks vaja läheks, paneb teid arusaamatult kulme kergitama. Mis see on? Millist valida? Kuidas seda säilitada? Tervislikust toitumisest hoolijale pole lõppeks ebaoluline ka küsimus – milliseid toitaineid see sisaldab? Ja kui palju selles veel kaloreid võib olla?

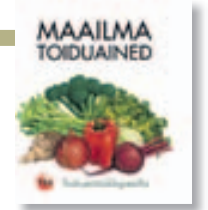
Kõigile neile küsimustele annab vastused mõnuses väikeses formaadis „Maailma toiduainete taskuentsüklopeedia“, mis mahub kenasti lauanurga-

le, on mugav lehitseda ja tänu heale ülesehitusele võimaldab otsitavat kiiresti leida. Raamat on jagatud kahekümneks peatükiks, mis annavad põhjaliku ülevaate toiduainetest, mida, nagu pealkirigi ütleb, erinevates maailma köökides kasutatakse. Loomulikult pole unustatud ka meie toidulaual igapäevaselt leiduvat.

Eriliselt väärtuslikuks teevad raamatu lihtsate ja lühikesed õpetused. Iga peatüki algusest leiab sissejuhatus, kus tutvustatakse lühidalt käsitletavat toiduainet, antakse nõu, kuidas seda osta ja säilitada, ette valmistada ning toiduks kasutada. Väga informatiivne on ka iga toiduaine juures toodud toiteväärtuse tabel, mis näitab, kui palju konkreetne toiduaine 100 grammi kohta valke, rasvu, süsivesikuid, vett, kolesterooli ja toiduenergiat sisaldab.

Lisaks on välja toodud vitamiinid ja mineraalid, mis käsitletavas toiduaines leiduvad ning eraldi tähelepanu pööratud kasulikele omadustele. Nii saate teada, mida süüa näiteks organismi mineraalainevaru suurendamiseks, seedimise soodustamiseks või isu tõstmiseks. „Maailma toiduainete entsüklopeedia“ on hea teejuht neile, kes armastavad süüa ja tahavad seda teha teadlikult ning hästi.

Maailma toiduained. Taskuentsüklopeedia 616 lk kõva köide

Matk Eesti kultuurilukku

JAAN TAMM
koostaja

Kirjastus Ilo annab peagi välja esindusliku retrospektiivse ülevaate kunagistest ülipopulaarsest Olev Soansi (1925–1995) infograafilistest Eesti kaartidest. Rohkem kui 70 kaarti sisaldava kaardiseeria looja Olev Soans oleks järgmisel aastal saanud 85-aastaseks.

Loomingust

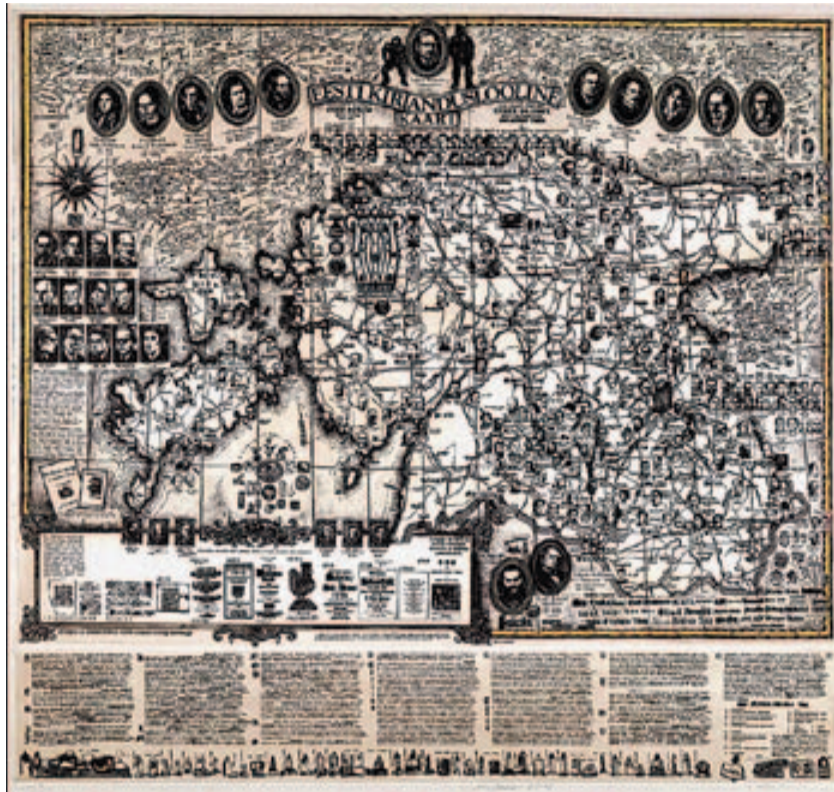
Oma kunstnikutööd alustas Olev Soans raamatukujundaja ja plakatikunstnikuna, tuues ka sellesse valdkonda kohe sisse uusi kompositsioonivõtteid. Neist huvitavamad on luulekogude hoogsad illustratsioonid, milles ta rakendas ootamatuid rakurse ning sillerdavaid valguspunkte. Tuntumaid neist on abikaasa Helvi Jürissoni luulekogu „Mägedest sünnivad pilved“ ja Paul Rummo luulekogu „Proloog ja poemid“ illustratsioonid, mis valmisid kivilõiketehnikas 1961. aastal. Tol ajal laiemalt kasutatud vabagraafikas viljeles Olev Soans figuurikompositsiooni ja tööstusmaastikke. Neist esimese tuntuim näide on aastatel 1957–1958. valminud sügavtrükitehnikas „Mahtra sõda“. Teist esindas aga 1957–1960. aastatel kuivnõela, sügavtrüki ning kivilõiketehnikas valminud sari „Balti soojuselektrijaam“.

Olev Soans uuendas Eesti graafikat nii tinglikkuse kui sümbollikaga. Tema 1960ndate meelismotiiviks oli puu. Tuntumatest töödest on nimetatud oforti „Mänd“ (1958–1963), kuivnõeltehnikas valminud tööd „Õunapuu“ (1963–1964), linoollõiget „Palm“ (1964) ja puulõiketehnikas teostatud „Küpreside armastuslaul“ (1964).

Serigraafia

Nii nagu mitmetes teisteski graafika valdkondades, oli Olev Soans pioneeriks ka serigraafia vallas. Juba 1960ndate II poolel kasutas ta nimetatud moodust oma infograafilistes sarjades „Purjelaevade tüübid“ (1967), „Vanad vene linnad“ (1967) ja „Vanemuise teatri 100. aastapäev“.

1973. aastal käis Olev Soans (kasu-

Eesti kirjanduslooline kaart on üks paljudest raamatus toodud Eesti kultuuriloolistest kaartidest.

tas selle kaardi puhul ka paralleelnimekuju Olev Soants-Soans) oma kaardiga „Piltatlas. Eesti maa, rahvas, kultuur läbi aastatuhandete“ välja vekslit, mida ta järgnevat 20 aastat ka lunastas, keskendudeski 1970ndate keskel põhiliselt sügavtrükitehnoloogilistele infograafilistele kaartidele. Neist esimest, „Kultuuriloolist kaarti“, alustas Olev Soans juba väitekirja kirjutamise käigus, kuid lõplikult sai see valmis alles kandidaaditöö kaitsmisega samal, 1975. aastal.

1988. aastal tegi ta laulva revolutsiooni kaaslainetuses sellest ka Eesti Vabariigi vapi ja lipuga varustatud variandi. Üldisuse positiivne vastukaja selisele kaardile 1970ndatel ei jäänud tulemata, mistõttu Olev Soans otsustas valitud suunas jätkata. Tulenevalt rohkestest tellijatest järgnesid teised kultuuriloolised, arhitektuuriajaloolised, ajaloolised, loodusteemalised, piirkondlikud ja mõnda asutust või institutsiooni tutvustavad kaardid. 1985. aastaks oli Olev Soansi poolt valmistatud

erinevate kaartide hulk ja neil kajastatu jõudnud sinnamaale, et autorile omistati Kristjan Raua nimeline preemia.

Kuna mustvalgetena käsitsi trükitud kaartide puhul kasutati järelooreeringut, saadi ühel alusel tehtud tömistest varieeruvat värvistamist kasutades küllaltki erinevalt mõjuvaid variante. Käesoleva ülevaateraamatu kaanepildiks oleva „Eesti kultuuriloolise kaardi“ puhul ulatus 20 aasta jooksul tehtud erinevate tömmiste arv umbes tuhandeni, neist viimased olid juba Eesti Vabariigi vapi ja sinimustvalge lipuga.

Tõsiasi on ka see, et tema poolt valmistatud kaardid olid üheks levinumaks kinkeartikliks, eriti välismaale minejate seas. Hinnanguliselt ongi ligi veerand kogu Olev Soansi loomingust mingil ajahetkel kaunistanud väliseestlaste kodusid. Kuna Olev Soans koostas paljusid kaarte nn ametkondliku tellimusega, pole tema poolt valmistatud serigraafilistest kaartidest täpne koguarv teada.

Nagu eelnevalt märgitud, tehti mõnest kaardist vaid väheste detaili või värvierinevustega variatsioone. Käesoleva albumraamatu koostajal oli töö käigus võimalik tutvuda 65 Tallinna Ülikooli Teaduslikus Raamatukogus või eravalduses oleva kaardiga, mille hulgast valiti tutvustamiseks 37 kaarti.

Olev Soansi meeskond

Kuigi kogu seda, erinevates variatsioonides kaugelt üle 70 ulatunud kaardikogu tuntakse laiemalt „Soansi kaartidena“, oli selle koostamine tunduvalt suurema meeskonna ühistegevuse tulemus. Infograafilistest kaartide koostamine ongi kollektiivne töö, kus lisaks rohkem kui viiele šrifistikunstnikule, paarile graafikule ja tehnilisele joonestajale oli kaasatud ka terve rida Eesti parimate erialaspetsialistide hulgast valitud koostajaid, konsultante ja toimeajaid.

Algusest lõpuni oli kõikide kaartide valmistamisega seotud kartograaf ja Olev Soansi vend Endel Soans ning valminud plaadilt käsitruki tömmiste tegemisel selle valdkonna suurmeister Voldegar Kann. Vaid paaril üksikul juhul (nt raamatusse valitud Otepää ja Vormsi) on teostajaks olnud Pridu Soans.

Üheltki kaardilt ei leia me aga kunstniku tütre Kerttu Soansi nime. Ometi alustas ta juba 1975. aastal 14-aastaselt isa abistamist, olles kuni Olev Soansi viimase sügavtrükitehnoloogilise kaardini nende ainus koloreerija, paljudel juhtudel ka joonistaja. Temalt pärineb Olev Soansile pühendatud raamatu saatesõna.

„Olev Soans. Eesti kultuuriloolised kaardid“ on raamat, mis pakub paljudele avastamisrõõmude rohket reisi Eesti kultuurilukku, mõneledele aga unustatud, nüüdseks täiesti uue ilme saanud radadele naasmist. Häid äratundmisrõõme!

Olev Soans.
Eesti kultuuriloolised kaardid
128 lk
kõva köide

ilmunud

Kirjad isale
koostaja Tiina Vagula
64 lk

kõva köide
Südamlike mõtete ja ilusate loodusfotodega raamat on kaunis kingitus igale isale ja vanaisale.

Raamatus on lapse kirja ja mõtteid isale alates sündimisest kuni vanaduseni. Iga kirja juures on sobiv luulekattend ühelt armastatud eesti poeedilt. „On olnud palju mõtteid, mida olen tahtnud sinuga jagada, kuid mis on millegipärast ütle mata jäänud. Nüüd lihtsalt kirjutatan sulle, et sa teaksid, kui tähtis koht sul minu elus alati on olnud. Aitäh, isa, et oled minu jaoks olemas.“

TEA mini-võõrsõnastik
1152 lk

pehme köide
Sõnastikus on üle 40 000 märksõna koos lühidefinitatsiooniga, mille esitamisel on lähtutud selguse ja lihtsuse põhimõttest, paljudele võõrsõnadele on lisatud sünonüüme ja antoniüüme, et pakkuda kasutajale võimalikult avarat tähendusvälja. Sõnastik on mõeldud laiale kasutajaskonnale ning sobib hästi kaasandmiseks.

TEA minitaskusõnastik.

Rootsi-eesti-rootsi
640 lk

pehme köide
Rootsi-eesti-rootsi minitaskusõnaraamatus on kokku ligi 40 000 tänapäevast sõna ja väljendit, mida igapäevakeeles kõige enam kasutatakse. Seetõttu on see käepärane abivahend igale eestlasele, kes tunneb huvi rootsi keele vastu. Suurepäraselt sobib TEA minisõnastik puhke- või tööreisile kaasavõtmiseks.

Lisaks rootsi kirjakeelele sisaldab see sõnastik tähelepanuväärsel määral tänapäevase kõnekeele sõnu ja väljendeid. Lisaks iga märksõna olulisematele vastetele esitatakse sõnastiku rootsi-eesti osas lühidalt grammatiline info: sõnaliik ja muetvormid. Sõnastiku eesti-rootsi pool esitatakse grammatilise infona rootsi vaste muetvormid. Nii nagu rootsi-eesti osas, on ka siin toodud suur hulk vajaminevaid väljendeid.

Eesti kergejõustik 100

koostaja
Erlend Teemägi
528 lk

kõva köide
„Eesti kergejõustik 100“ on teabeküllane ja silmaringi avardav teos laiale lugejaskonnale ja annab suurepärase ülevaate Eesti kergejõustiku ajaloost, tuues välja verstaapostid alates kergejõustiku sünnist kuni edusammudeni tänapäeval. Raamat sisaldab järgnevat: Eesti meistrid ja edetabelite juhid, tuntud sportlased ja nende suurvõidud, väljavõtted ajaloolistest dokumentidest, esinduslik pildivalik sportlastest ja spordisündmustest, põhjalik isikunimed register.

„Eesti kergejõustik 100“ on põnev lugemisvara nii sportlastele endile kui ka kõigile teistele spordihuvilistele.

Võtmega ilukirjanduse kallale

ESTER ROOSTE
tõlkija

Kirjastuse Ilo uues ja meie kirjandusmaastikul suhteliselt ainulaadse kontseptsiooniga sarjas „Konspekt“ on praeguseks ilmunud kolm raamatut – „William Shakespeare. Romeo ja Julia“, „Johann Wolfgang von Goethe. Faust I“ ja „Franz Kafka. Protsess“.

Tegu on Saksamaalt alguse saanud kirjandusvõtmete sarjaga, mis keskendub olulistele maailmakirjanduse teostele, nende interpretatsioonile ning analüüsile. Sarja raamatute suurimaks boonuseks on läbimõeldud ning hoolikalt ja loogiliselt struktureeritud terviklikkus.

Eriti positiivsena mõjub tõsiasi, et igale raamatule on lisatud ka eestikeelse sarja toimetaja, Piret Järvela ees- ja järelsõna, millest viimases antakse lühike ülevaade maailmakirjanduse teoste interpreteerimisest Eestis selle sõna mõlemas tähenduses, ehk siis ühelt

poolt tõlgendamise, teisalt aga loovast esitamise. Luubi alla võetakse nii teoste tõlked, avaldatud teoste kirjutatud saatesõnad, erinevad kirjanduslikud käsitlused, kui ka lavastused ja nende kriitika.

Sari on mõeldud eelkõige kooliõpilastele, aga kindlasti ka üliõpilastele, kooliõpetajatele, ülikoolis maailmakirjandust õpetavatele kirjanduslektoritele ning teistele kirjandushuvilistele. Küllap on nii mõndagi neist ja kahtlemata ka teist, armsad lugejad, vullanud mõnikord raamatut lugedes abituse tunne, justnagu oleks mõned kõige salapärasemalt mõjuvate salakambrite ukseid nina ees suletud ning ukse taga seisjal pole aimugi, kust leida võtit nende avamiseks. Siinkohal tulevadki appi mainitud kirjandusvõtmed, mille peamine eesmärk on aidata lugejal mõista raamatute maailma. Tsiteerides sarja toimetajat Piret Järvelat: „Et kirjandus kõnetaks, tekiks kahekõne teose ja lugeja vahel, peab lugeja jõudma sisu järgimiselt selle tõlgendamiseni“. Ja just sellise eesmärgi teenistuses

need väikesed raamatud seisavadki: teha maailmakuulsate kirjandusteoste sisu arusaadavaks võimalikult paljudele lugejatele.

Siinkohal on õige hetk öelda kõigile skeptikutele, et tegu on äärmiselt põhjalike ülevaatlike teostega, mille autoriteks on tunnustatud kirjanduskriitikud ja -uurijad, oma eriala spetsialistid, ning lihtsustamist ja labastamist neist ei leia. Loomulikult pole need mõeldud käsitletavaid teoseid asendada, vaid neid toetama. Õpetajad ei peaks kartma, et õpilased piirduvadki kirjandusvõtmete lugemisega ja jätvavad originaalteosed unarusse. Enda kogemusest kunagise õpilase, üliõpilase ja ka praeguse emakeele õpetajana tean, et sageli jääda teose tõlgendamise jänni, erinevaid liine ja olulisi viiteid tundub lihtsalt olevat niivõrd palju. Seega väärivad siinkirjutaja arvates ausse tõstmist just need, kes võtavad vaevaks kirjandusvõtmete abil endale midu suletuks jääda ähvardavaid ukseid avada.

On olemas võtmeid, millega saab avada terve maja ukseid, üsna sama-

laadsed siksakilised ja mitmekihilised on ka „Konspekti“ sarjas ilmutud kirjandusvõtmed. Mis muud, kui võti kätte ja kirjanduse kallale!

Romeo ja Julia
William Shakespeare.
koostaja Kathleen
Ellenrieder
96 lk, pehme köide

Protsess
Franz Kafka.
koostaja Wilhelm
Große
160 lk, pehme köide

Faust I
Johann Wolfgang
von Goethe.
koostaja
Wolfgang Kröger
96 lk, pehme köide

ilmunud

Tüdruk, kes mängis tulega.

Millenniumi seeria II raamat Stieg Larsson tõlkinud Kadri Papp 608 lk, kõva köide Mikael Blomkvisti poole pöörduvad inimesed, kes on tege- lenud prostituutidega äritsemise uurimi- sega. Neil on valminud sel teemal raam- tat, kus on mainitud ka mitmete tuntud inimeste ja poliitseitõtajate seotust rä- pase äri- ja Blomkvisti ajakirja Millennium kavatseb raamatu avaldada, kuid siis ta- petakse selle autor ja tema elukaaslane. Mõrvarelvalt leitakse Lisbeth Salanderi sõrmejäljed. Blomkvist ei usu Lisbethi süüd ja üritab temaga ühendust võtta, tüdruk on aga jäljetult kadunud, ning samal ajal asub politsei teda tõenäolise mõrvarina otsima. Lisbeth pole siiski ini- mene, kes end kergesti lüüasaanuks tunnustab, ning algab mitmekihiline ja vastupandamatult põnev jaht.

Jantsa kalaraamat

Jaan Tangsoo 248 lk, kõva köide Jantsa kalaraamatu näol pole tegemist käsiraamatu ega õpetussõnade ko- gumiku, vaid mõnusa juturaamatuga, kus autor püüab jagada oma kogemu- si, mida ta on omandanud peaaegu neljakümneaastase kalastajakarjääri vältel Lõuna-Eesti jõgedel ja järvedel. Lisaks vee-elukatele on teoses juttu loomadest ja lindudest, kellega autor on kalastades kohtunud. Ka kõnel- dakse siin kalatoitudest ning kala- meeste raudsest tervisest, mis lubab neil kahekümnekaadise külmaga paljakäsi jääaugus solberdada või vedeleda vihmase ilmaga ööde kaupa jõgede-järvede ääres ilma, et nad sellest nohugi saaksid.

Koletised

Simon Sebag Montefiore 320 lk, kõva köide Tuntud ajaloolase ja kirjaniku Simon Sebag Montefiore uues, rikkalikult illustreeritud raama- tus on üle saja kaasakiskuva portree- loo ajaloo kõige koletumatest mees- test ja naistest, kes tundsid ühtviisi naudingut julmast halastamatuses ja piiramatus võimust ning keda rõo- mustas kannatuste põhjustamine. Hunnide Attilast Hitlerini, Lucrezia Borgiast Ivan Julmani, Jossif Stalinist Saddam Husseinini ja Hiina esime- sest keisrist kuni Mao Zedongini – „Koletised” on põnev lugemisvara ja õpetlik teejuht inimliku nurjatuse kõi- ge suuremate kuritegude juurde.

Aeg. Aine, millest koosneb elu

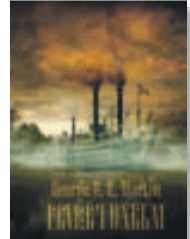
Stefan Klein tõlkinud Krista Räni 312 lk, kõva köide Armastust ja õnne tulvil hetked – miks küll tunduvad need alati nii üürike- sed? Ja miks ei taha aeg kannatama- tult oodates kohe kuidagi kuluda? Kui- das käia närvilises argipäevas teadli- kumalt ümber oma ajaga? Mitme bestselleri autor Stefan Klein („Õnne saladus”, e.k 2004; „Kas kõik on ju- hus?”, e.k 2007) kutsus meid ebata- valisele reisile läbi meie teadvuse. Ta näitab, kuidas on võimalik õppida hetki, millest elu koosneb, mitte pel- galt tajuma, vaid ka nautima ning pa- remini kasutama. Oma ajameelt saa- me muuta lihtsamalt kui enamikku protsessi ajus – meie elu film sünnib peas, me ise oleme selle režissöörid.

365 mängu lastele igaks päevaks

tõlkinud Eha Kattai 256 lk kõva köide Mida me täna mängime? Isegi fantaasiarikamatel vanematel ja kasvatajatel võivad selle küsimuse peale mõnikord ideed otsa saada. „365 mängu lastele” ei jäta igavlemiseks mingit võimalust. Kõik mängud on jagatud ülevaatlilikult nii aastaegade kui ka teemade kaupa ning sisaldavad täpseid juhiseid mänguks sobiva vanuse ja mängijate arvu kohta. Ammendamatu mängude kogu igaks puhuks ja kogu perele!

Fevre'i unelm

George R. R. Martin tõlkinud Juhan Habicht 392 lk kõva köide Ühe Saint Louisi ho- telli restoranis koh- tuvad 1857. aastal kaks meest. Üks on laevafirma omanik, kuid loodusõnnetuse tõttu on kogu tema firmast järele jäänud vaid üks vana ja kehvake laev. Teine mees tahaks hakata esimese mehe laevafirma osanikuks: tema poolt raha uue laeva jaoks ja teiselt poolt siis kogemu- sed. Äripartnerid on erinevad, usaldus ei ole lihtne tekkima, aga kui viimaks tekib, hakkavad juhtuma asjad, milleks kumbki neist valmis ei ole... Sisuliselt on see eeskätt ühe laeva lugu – ajast, mil Mis- sissippi kihutas tuhandeid rataslaevu. „Fevre'i Unelm” võinuks saada kiirei- maks nende seas, kui mitte...

Loomine

Bernard Beckett tõlkinud Kristjan Jaak Kangur F-sari 136 lk kõva köide Aasta 2041 – esime- sed globaalsed tol- mutormid; 2052 – esimene taud... 14-aastane Anax usub, et tema teadmised ajaloost on head. Parem oleks – ta seisab kolme Eksami- neerija ees ning tema viietunnine eksam on just alanud. Kui ta eksami hästi soori- tab, võetakse ta vastu Akadeemiasse – elitaarsesse institutsiooni, mis valitseb utoopilist ühiskonda. Kuid nende viie tunni jooksul hakkab Anax aimama, et tegelikkus pole kaugeltki nii lihtne, kui ta on seni arvanud... Taudist laastatud post- apokaliptilises maailmas lahti rulluvas jutustuses põimuvad filosoofilised küsi- mused tehnoloogia arenguga. Kui võime- kas võib olla tehisiintelligents? Mis on teadvus? Mis teeb meist inimesed?

Higistav ja kinnise kõhuga diktaator

MART JUUR
Postimees

M inu peer on sotsialistlik peer, meeldiva lõhnaga, oli Mao Zedongil kombeks naljatada. Anaalsed motiivid olid Hiina kommu- nistliku partei esimehe mõttemaailmas olulisel kohal. Keegi situb mulle pähe, keegi peeretab mulle näkku, kaebles Suur Tüürimees, kui asjad ei sujunud nii, nagu ta soovis. Maole meeldis oma vastaseid teibasse ajada, kommunistli- ku ideoloogia teenistusse rakendatud hiina iidne piinamiskunst leidis päraku- le ning genitaalidele veel jubedamaid rakendusviise. Seejuures kannatas esi- mehe Mao kroonilise kõhukinnisuse all, ilmselt just sellest oligi tingitud te- ma katkematu huvi anaalsfääri vastu.

Maol olid rasvased kõrvad ning haisvad kaenlaalused, need omadused tegid temast – vähemalt ta enese ja lähi- kondsete arvates – ainulaadse ning kordumatu hiinlase. Mao ei pesnud ega käinud saunas, ta lasi end teenritel niis- ke käterätikuga hõõruda. Ning otse loomulikult oli Mao Zedong XX sajandi kuulsaim ujuja. Mõnikord tähendas esi- mehe pühalik krool üle Jangtse midagi palju enamast kui värskendust palaval päeval – näiteks ennustas järjekordset verist puhastust partei juhtkonnas – supluse sügavamast tähendust suutsid aduda vaid need, kes orienteerusid pu- na-Hiina poliitika ämblikuvõrgus.

Juba enne 30. eluaastat suutis Mao uinuda ainult unerohude abil. Mida va- nemaks ta sai, seda suuremaks droogi- de kogused kasvasid, lõpuks oleks dik- taatori igaõhtune doos võinud tappa ho- buse. Sellegipoolest elas Mao Zedong (1893–1976) pika ning seiklusrikka elu, ta suri nagu pupe kenasti oma voodis, Mao portree ja põrm troonivad täna- päevalgi Tiananmeni väljakul Pekingis, Hiina praegune režiim peab Maod riigi loojaks ja ülesehitajaks.

Stalini täiuslik koopia

Kuidas juhtus, et haiglase huumorimee- le, kinnise kõhu ja higiste kaenlaaluste- ga unetu bürokraat sai maailmariigi va- litsejaks, kes hoidis oma võimu all nel- jandikku maailma elanikkonnast ning ajas jüdinad peale Nõukogude Liidu ja Ameerika Ühendriikide liidritele? Mao vastutab rohkem kui 70 miljoni inimese surma eest, selle tulemusega jätab ta kaugele seljataha nii Stalini kui ka Hite- ri. Kui ma vaatan Maod, näen Stalini täiuslikku koopiat, ütles Nikita Hrushtso- hov. Mis peitub ajaloo suurima diktaatori häämmastava eduloo taga? Mis inimene ta oli? Neile küsimustele otsib vastuseid käesolev sisukas ja ülipõnev raamat.

Samavõrd, kui „Rääkimata lugu” on „tundmatu” Mao Zedongi elulugu, on ta ka enneolematult detailirohke, värv- kas ning selges jõulises stiilis kirjuta- tud uurimus Hiina 20. sajandi ajaloost, ühiskonnast ja mentaliteedist. 2005. aastal ilmunud raamat sai bestselleriks Inglismaal ja Ameerikas ning teenis marulisi arvustusi. Simon Sebag Mon- tefiore ülistas teost kui „triumfi”, mis „portreteerib 20. sajandi türannide triumviraadi kõige verisemat ja ilgemat liiget tema tegude, iseloomu ning ohv- rite kaudu ning kujutab endast kõige täiuslikumat Hiina punase imperaatori intiimset ning poliitilist biograafiat.”

Mao koos oma kolmanda naise Gui-yuaniga Yananis 1937. aastal. Naine jättis ta pea- gi maha ja läks Venemaale. Ta elas ülejäänud elu närvihaigena. FOTO RAAMATUST

Raamatut võrreldi Solzhenitsõni „Gulagi arhipelaagiga” ning osutati, et „Rääkimata lugu” kummutab Lääne poliitilise ja intellektuaalse eliidi aasta- kümnetepikkuse soovmõtlemise näha Maos ja tema järeltulijates hiina rahva ja kultuuri esindajaid.

Eesmärgiks maailmavalitsemine

Isiklik kogemus Mao režiimiga on au- toritel tõepoolest olemas. Hiinlanna Jung Chang ja inglase Jon Halliday on Londonis elav abielupaar, Jung Chang elas kultuuri revolutsiooni ajal Hiinas, ta jutustas sellest pöörasest ajajärgust 1991. aastal ilmunud raamatus „Mets- luigid”, mida nüüdseks on tõlgitud 30 keelde ning müüdnud üle 10 miljoni ek- semplari.

„Rääkimata loo” kallal töötasid Chang ja Halliday üle kümne aasta, nad intervjuerisid sadu hiinlasi ja välis- maalasi, kes tundsid Maod tema erine- vatel eluetappidel, süvenesid avaldatud mälestustesse ja uurimustesse ning kaebasid Vene, Ameerika ja Hiina arhi- videst välja tohtu hulga uut materjali. Selle unikaalse infomassiivi põhjal loo- dud raamat annab süvitsimineva pildi Mao karjäärist, Mao perekonnast ja lä- hiringist, Põhjaretkest, Korea sõjast, Suurest Hüppest, kultuuri revolutsio- nist ja Hiina võimuladavikust läbi aegade mõllanud intriigidest.

Mao relvadeks oli terror ja nälg, te- ma eesmärk oli maailmavalitsemine, milleni lootis jõuda läbi tuumasõja. Mao suurejooneline tuumaprogramm päädis lennuvõimetute rakettidega. Mauistlik internatsionaal, mida Mao üritas Kolmanda maailma riikidest moodustada, tegeles Pekingi riigikassa

lõpsimisega ning hajus silmapilk, kui hiinlaste rahad tagant ära kukkusid. Kilplaslik industrialiseerimisprog- ramm taluõuedes tegutsevate sulatu- sahjude, sulatusahjudesse heidetud ukseelinkide ja supikulpidete ning riisivi- na jõul töötavate sputnikutega kõlab na- gu hullumeelse sonimine.

Kui silmapaistvad saavutused prop- aganda vallas (lauluke „Punab ida”, üleilmse levikuga „Väike punane raam- tat” jne.) välja arvata, kukkusid kõik Mao ettevõtmised kurbkoomiliselt läbi. Ning kuigi esimees Maol oli tõesti õnn surra omaenese voodis – rõõm, millest ta miljonid oma alamad ilma jättis – siis sai seegi võimalikuks vaid tänu agres- siivse troonipärija Deng Xiao-pingiga sõlmitud kokkuleppele.

Elu viimastel aastatel lebas poolpi- me Suur Tüürimees voodis, kuulas süng- get matusemuusikat ja leinas – keda? Kas oma tapetud või hulluksaetud lapsi ja naisi? Või mõnd vana kamraadi võitlu- se kuulsusrikkailt alguspäevilt? Oh ei, hoopis vana vingamees, enne teda ma- nalasse varisenud Chiang Kai-shek oli see, kelle mälestus pani Mao Zedongi niutsuma nagu kutsika. Miks on kõigi diktaatorite lõpp nõnda trööstitud? Olgu see meile lihtinimestele lohu- tuseks.

Mao. Rääkimata lugu
Jung Chang ja Jon Halliday tõlkinud Rein Turu 780 lk kõva köide

Usaldusväärne minevik

ÜLO TUULIK
raamatu eessõnast

Kuldsarve lahe äärest Vladivostoki juures kuni Kõpu majakani Hiiu maal ulatus idast läände hiiglaslik maismaalahmakas, asustatud sadades keeltes rääkivate eri rahvaste ja rahvustega, liigendatud erinevate ajavöönditega, lõhutud mäestikest ja tundrarest, niisutatud suurte laevatatavate jõgedega, aga valitsetud ja hallatud üheainsama üldkohustusliku mõttesüsteemi ja üheainsama majandusmudeli, mõlemad ajapikku pühiks ja puutumatuks kivinenud kui usudogmad.

See suur punane kontinent, omalaadne maismaaookean, kandis nime Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit ja seda hoidis – vähem või rohkem varjatult – koos imperiaalbolševistlik venekeelne käsustusüsteem, mõnikord ka marksistlik-leninlikuks poliitfilosoofiaks kutsutud, ning marksistlik majandusmudel, jäik oma vaidlematus ainuõigeks kuulutatutes.

Riikliku repressiivaparaadi toimimisest

Et nii ühiskondliku mõtte kui ka majandusmudeli ainuvõimalikkude vormi ja sisu kaitsta, lõi bolševistlik režiim oma sünniaastast alates tõhusalt ja halastamatult toimiva riikliku repressiivaparaadi, mille toimimise kogu laiahaardelisuse ja koleduse lõpuks maailmale vahendas isikliku GULAGi-kogemusega Aleksandr Solženitsõn.

Seda süsteemi üritati muuta „inimnäoliseks“, süsteemi sees toimusid isegi rahvaesinduse ehk ülemnõukogu valimised ning tegutses pro forma ametiühing, kuid ainumalt kommunistliku partei kõrgeim võimalik otsustus, kellele usaldada butafoorselt näilik rahvaesindamine. Partei ei kõhelnud – ilma vähimagi eetilise ebamugavusega – üle kogu hiiglasliku loosungite keeles teavitamast, et just tema ongi meie ajastu au, mõistus ja südametunnistus.

Nõukogude impeerium vajus kokku augustiputšiga 1991. Kõik juhtus praktiliselt üleöö, vereta ja vägivaljata. Miski ei meenutanud tragöödiat. Suur

1980. aastate lõpul nimetati Eestit Nõukogude Liidus välja kuulutatud perestroika laboratooriumiks. Seetõttu võib käesolevat raamatut nimetada ühe laborandi märkmeteks.

FOTO: TÕNU PALTS

hoone oli maatasa varisenud, kedagi – näiliselt – varemte alla jätmata. Ootamatus ja uskumatus vabaduses valitsesid üheaegselt eufooria ja nõutus ja ennekõike oskamatusid rakendada sootuks teistsuguseid poliitilisi-majanduslikke arusaamu.

Impeeriumi kokkuvarisemine ja selle analüüs

Impeerium varises kokku omaenda ületamatute, juba väljakannatamatute sisemiste vastuolude tagajärjel. Impeerium varises kokku rahva kannatuse lõplikul katkemisel ning lõplikul tüdimisel valesst, mida oli esitatud ainuõnena. Tuleviku nimel ja saatustlike vigade

vältimise nimel tuleb analüüsida iga katastroofi. Just seetõttu üritataksegi esmaesimesena leida kõigi hukkunud õhulaevade nn mustad kastid, mis pihivad objektiivset tõde. Ning tänase päevani välja dešifreeritakse ka kõrget lendu ihanud Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu erinevate riiklike ja direktiivorganite musti kaste.

See on, lugupeetud lugeja, Sinu käes oleva Juhan Sillaste raamatu eesmärk. Soomlaste elutarkus ütleb, et kui suur puu on langenud, siis oksaraiujaid pole vaja kutsuda – need on ise sedamaid kohal! Kui terasemalt-püsivamalt jälgida nüüdseks juba nõnda pikalt oma kosutatavat iseseisvust nautiva Eesti Va-

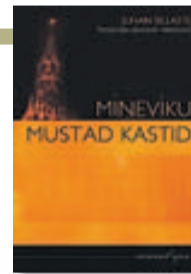
bariigi uusima ajaloo kirjapanekuid, siis suure langenud nõukogude-puu oksaraiujate armaada on ehk ülearugi agar, teinegi kord mitte objektiivse tõe nimel, vaid isiklikust inimlikust nõrkusest, edevusest, võimetusest toimunud adekvaatselt mõista jne, aga andestagem see nõnda inimlik ajaloo osalemise tahe. On vaid kahju, kui okste ohutu laasimine aetakse segi võimsa tüve saagimisega ...

Teadusdoktor Juhan Sillaste kirjutatu ei ole sündinud autori edevusest ega riigikukutaja loorberitest unistamisest. See on oma ala laialt ja põhjalikult tundva endise nõukogude tippspetsialisti tasakaalukas ja rahulik analüüs sellest, kuidas tohtu tšinovnikute armee, kartes isiklike privileegide ohtusattumist, jätkas visalt ja ummismeeli vihmadest varjava katuse pakkumist suurele riigihooele, mille mädanenud aluspalgid enam kanda ei tahtnud.

Kõmu- ja sensatsioonivaba tekst

Kellel on kannatlikku meelt end sisse lugeda sellesse soliidset kõmu- ja sensatsioonivabasse teksti, sellesse pisut monotoonseltki mõjuvasse pihimusse, see tõdeb, kui püsitorjuv mis tahes uuenduste vastu oli suure sotsialistliku riigi majandussüsteemi ring- ja umbkaitse; kellel on huvi lugeda täpset diagnoosi kogu nõukogude ühiskonna kõigi kapitaalsemale haigusele – majanduse armetu jalgujäämine 20. sajandi progressile – see saab tasutud uute ja usaldatavate teadmistega lähiminekust, kirja pandud teadlaste põhjalikkusega ning riigimeheliku mõtlemisega, isikliku elukogemuse usutava ehedusega.

Mineviku mustad kastid Perestroika laborandi mälestusi
Juhan Sillaste
208 lk
kõva köide

Elufilosoofia, mis areneb koos meiega

SIRET JA JANNO SEEDER
raamatu eessõnast

Mida küsitakse *feng shui* konsultandilt? Eelkõige armastust ja raha. Ühel mu kliendil oli hädaolukord, sest armastus oli otsakorral ja kaubanduses polnud mandariiniparte parajasti müügil. Tõesti! Kas te tõepoolest arvate, et pannes metallraha rahatsoonid, koputab raha homme teie kodu uksele. *Feng shui* on rohkem kui mäng detailidega – see on elufilosoofia, mis kasvab ja areneb koos meiega, läbib elutee (*tao*) kõik valdkonnad.

Sellest filosoofiast on välja kasvanud *bagua* kaheksa tsooni teooria, mida erinevad koolkonnad väikese erinevustega ka kirjeldavad. Iidne tarkus õpetab: me ei saa midagi ega kedagi muuta, kui me iseennast ei muuda. „Õppimise“ ehk enesearendamise tulemusena saab meie teele uusi huvitavaid inimesi ja võib-olla just teile määratud inimene. Mandariinipartide asetamine suhete

Uue raamatusarja autorid Siret ja Janno Seeder.

FOTO: PÄIVI PALTS

tsoonid on küll ilus mäng, kuid enese teadvustamiseta pelgalt efektne, ent imejõuta kodu kaunistamine.

Eeltöö ja eelteadmised on möödapääsmatud igal pool ja seda ka *feng shui*'s. Eeltöö *feng shui*'s? See tähendab kodu yin- ja yang-energia tasakaalustamist, kolme energia (füüsilise, psüühilise ja spirituaalse) loomist oma kodus, nelja elemendi – kalju, künkad, tasane maa ja vesi – olemasolu ruumis ning viie stiilia – Maa, Metall, Vesi, Puu, Tuli – harmooniat meie ümber ja meie sees.

Kui kodu on tasakaalus ja harmoonias, siis on ka inimene tasakaalus. Kui inimene nüüd tõepoolest soovib ja tahab, võib ta anda oma eluteele jõudu ja energiat juurde, aktiveerides ja harmoneerides *bagua* energiakaarti iseendas ja oma kodus või tööl või suhetes. Siinkohal üks soovitus: *feng shui*'d ei ole mõtet teha moe pärast, vaid ainult siis, kui tunnete sisemist vajadust muuta oma elu, saada uut energiat ja saavutada uusi kauakestavaid tulemusi. Kui teie endas, teie ümber ja teie kodus on kõik korras, siis see ongi hea *feng shui*.

„*Feng shui* ja *bagua*. Meie elustrateegiate loomine“ on sissejuhatus *ba-*

gua kaheksa tsooni teooriasse ja kirjeldab teooria üldisi printsiipe. Järgmise paari aasta jooksul ilmuvad kõik *bagua* tsoonid eraldi raamatutena, kus tulevad käsitlemisele sellised eluvaldkonnad nagu karjääri ja õigete valikute tsoon; suhete, sõpruse ja armastuse tsoon; perekond, sugupuud ja kõik varemolnud ehk mineviku tsoon; raha, rikkuse ja rahulolu tsoon; abistajate, õpetajate ja reiside tsoon; laste, loovuse ja tuleviku tsoon; teadmiste ja töö iseendaga tsoon ning kuulsuse, maine ja hea nime tsoon.

Feng shui ja bagua Meie elustrateegiate loomine
Janno ja Siret Seeder
184 lk, pehme köide

ilmunud

Päätke poisid!
Raisa Cacciatore & Samuli Koiso-Kanttila
tõlkinud Kadri Jaanits

376 lk, kõva köide
Poisid rikuvad reegleid ja harjumuspäraseid kombeid ning esitavad ümbritsevale sageli suuri väljakutseid. Meheks sirgumine kätkeb endas mitmeid nõudmisi: on vaja teadmisi, oskusi, julgust, jõudu pettumusi taluda, edu ja riskivalmidust. Müüt „tõelise mehest“ võib paljudes noortes meestes tekitada suurt alaväärsustunnet. Nad loovad pidevalt ettekujutust iseendast, mehelikkusest ja maailmast. Eelkõige vajab aga poiss enda kõrval kedagi, kes õpetaks nii enesekindlust kui enesekontrolli. See raamat peaks olema kohustuslik lugemismaterjal kõigile lastevanematele ja õpetajatele, et me õpiksime poisse mõistma ja nende elu toetama.

Terane laps
Dr Sally Ward
tõlkinud Meri-Liis Laherand

288 lk, kõva köide
Psühholoogid ja keeleterapeutid on teinud kindlaks, et lapse intelligentsuse arenemisel on määrava tähtsusega keeleoskus. Raamat annabki selged ja põhjendatud juhtnöörid, kuidas rääkida lapsega sünnist saadik, kuude kaupa. Arengukavaks piisab pooleltunnisest mänguajast päevas. Programm on lihtne ning vanemad omandavad selle kergesti. Selle varase rakendamise on võimalik luua kindel alus lapse hilisemale edukale õpivõimele. Tegemist on Dr. Sally Wardi murrangulise raamatu uue trükiga.

Õmblemine.
Põhjalik teejuht samm-sammuliste õpetustega
Mary Clayton
tõlkinud Terje Võrk

320 lk, kõva köide
„Õmblemine“ on suurepärase ülevaateos nii algajale kui ka kogunud õmblushuvilisele. Selle iga peatükk tutvustab hulganisti põhilisi töövõtteid, mida täiendavad üksikasjalikud tööjuhised ning lihtsad, iga järgnevat sammu näitlikustavad illustatsioonid. Hõlmates materjali alates lihtsaimatest põhilistest töövõtetest ja parandamis- ning hooldusjuhustest kuni suurt vilumust nõudva rätseptööni, sobib see suurepäraselt mitmesuguse tasemega õmblejatele.

Kudumine.
Põhjalik teejuht samm-sammuliste õpetustega
Sharon Brant
tõlkinud Liia Tammes

304 lk, kõva köide
See mahukas raamat sisaldab kõike, mis on kudumise seotud – esimese silmiste loomisest kuni valmis esemete hooldamiseni. Kui olete algaja, õpetab see raamat teile samm-sammult kõiki kudumisevõtteid ning lõpuks oskate kududa iga kavandi järgi, mis teile meeldib: nii lihtsat salil kui ka ilusa tekstuuri ja kaunistustega kampsunit. Kui olete kogunud kuduja, leiate sellest raamatust kasutamist väärt uusi tehnikaid ning saate oma oskusi täiendada.

ilmunud

Hobiehitaja ABC. Puutöö ja müüritöö algtoed

Priit Valge

64 lk

pehme köide

Nende tarbeks, kes vajavad nõu ja abi esimeste sammude juures isehitamise huvitaval teel, seadis ehituse õpetaja Priit Valge kokku põhiliste puudu- ja müüritöö võtete aabitsa. Paljud inimesed prooviksid hea meelega kätt lihtsama õueehitise või mööblitüki kallal, kuid kardavad, et oskustest jääb vajaka. Ka ehitamise käsiraamatud eeldavad üldiselt, et kasutajal on mingid käelised oskused juba olemas. Nende tarbeks, kes vajavad tuge esimeste sammude juures isehitamise huvitaval teel, seadis ehituse õpetaja Priit Valge kokku põhiliste puudu- ja müüritöö võtete aabitsa. Eelkõige pidas autor silmas suveköögi rajajaid, kuid piltidega õpetused on abiks ka näiteks terrassi, kuuri või aiamaööbli ehitamisel.

Beebitoitude kokaraamat

Jane Komussar

112 lk

köva köide

Kummaline küll, aga Eestis sellist raamatut seni polnud! Ometi teevad väga paljud emad beebidele kodus püreesid ise. Jane Komussar on enne oma lapse sündi töötanud lapsehoidjana välismaal ja teab, et beebitoit ei pea sugugi olema vaid porgandipüree ja kaeratum. Oma beebiga eri maitseid katsetades kogunes tal terve pakk huvitavaid retsepte, millest parim valik koos heade nõuannetega saigi raamatu kaante vahele. Raamatu teooriaosa on üle vaadanud ja retseptid ka heaks kiitnud lastearst Reet Raukas.

Sepamaa talu köök. Osa 2

Anni Arro

180 lk

köva köide

Järg esimesele populaarsele "Sepamaa talu köök" raamatule. Neil, kelle hing ihkab Itaalia-hõnguga Eestimaa toite, on põhjust taas kord rõõmustada. Anni Arro Sepamaa talu raamatu teine osa on valmis. Just nii, nagu ta ise lubas: "Kui teile mu raamat meeldib, kirjutan kindlasti ka teise osa". Autor Anni Arro ütleb raamatu iseloomustuseks: "Sepamaal eriti midagi muutunud ei ole - ikka meie oma porgandid, peedid ja pastinaagid otse peenralt patta. Nagu ikka, on mu retseptid lihtsad - valminud oma aia toorainest, inspireeritud loodusest ja suurest-suurest armastusest kauni Eestimaa vastu."

...ja mere ääres väike maja

Kati Murutar

pehme köide

206 lk

See on hea ja kerge lugemine pikkadeks sügisõhtuteks. Raamatu tegevus toimub põhiliselt rannakülas, majakeses mere ääres, kuhu pärast lahtust on kolinud 37-aastane naine oma teismelise tütreaga. Nad vaatavad külaelu otsekui kõrvalt, ent on tahes või tahtmata selles ka ise osalised. Ladusalt ja mahlakalt kirja pandud lugu sisaldab ootamatuid pöörded - nagu elu ise.

Targalt saledaks

Evelin Kivilo,

Linda Raska

116 lk

pehme köide

Miks kaal ei lange? Kuidas põletada rasvu? Kui palju kaloreid on vaja? Need igavesed küsimused! See raamat teeb kindlasti pildi selgemaks. Rohkem kui sajalt leheküljelt leiad soovitusi ja näpunäiteid, kuidas olla terve ja õnnelik ning näha välja suurepärase ja heas vormis. Kõik see on võimalik, kui tead, mida su keha vajab. Sinu keha on sinu kodu, nii et palun kohtle teda hästi.

Kuidas Tom Tomat läks Viktoria juurde

Evelin Kivimaa

100 lk

köva köide

Ajakirja Eesti Naie endine ajakirjanik Evelin Kivimaa on kirjutanud 22 armastuslugu, mida kõiki ühendab see, et tegelasteks on Viktoria ja Tom Tomat. Iga kord saavad Viktoria ja Tom kokku isesuguses olukorras: mõnikord nad tunnevad ära, et on teineteisele määratud, mõnikord mitte. Põnevus säilib iga loo lõpuni. Just põnevus on Evelini kui kirjutaja üks tugevamaid külgi.

Poole tunni road

Pille Enden,

Raili Mikk

116 lk

köva köide

Hindamatuks väärtuseks saanud aega tahaksid kõik alati kokku hoida. Tehkem siis seda ka köögis. See aga ei tähenda kaugeltki, et oleks tarvis poolfabrikaate osta või kiirtoiduga leppida. Poole tunniga on võimalik kodustes tingimustes valmistada maitsevaid roogi kogu perele. Selle raamatu kaante vahele on kogutud üle 50 retsepti. Leiate siit suppe ja salateid, kotlette ja hautisi, pasta- ja voki-roogi, küpsed ja magustoite, kõik värsketest ja kättesaadavatest toorainetest valmistatud. Ja mis kõige tähtsam, nende tegemiseks ei kulu rohkem kui 30 minutit. Säästkem siis aega ja raha ning toitugem tervislikult!

Mitte lihtsalt üks elulooraamat

TIINA KÖNNUSSAAR
toimetaja

Kristin Aavakivi on eestlanna, kellele on siirdatud süda. Esimesena ja seni ainukesena Eestis. Nüüd on Kristinilt kohekohe ilmumas raamat.

Võib-olla on lugejal veel meeles dramaatilised pealkirjad ajalehtede esikaanel, kui südame siirdamine teoks sai. See oli midagi sensatsioonilist. Ent kui sa näed teise inimese kannatusi lähedalt, kaob mõte sensatsioonist. See, mida sa näed, on midagi mõõtmatu suuremat ja ka lihtsamat. Üks elu, üks saatus. Ja võib-olla veel midagi sõnastamatut.

Pöördeline aasta 2005

Kristin Aavakivi oli 32-aastane, kui tal diagnoositi ohtlik südamehaigus. Arstid ütlesid, et tegu on päriliku haigusega, kuid keegi ei tea, miks see avaldus just nüüd. Juuksuriametit pidav väikese tütre ema tundis end üha väsinumana ja teda piinas õhupuudus. Lõpuks, nagu ta kirjutab ka oma raamatus, oli ta nii jõuetu, et ei suutnud hambaidki pesta. Küllap see oleks üks tavaline lugu - inimene haigestub raskelt ja hääbub lõpuks. Lähedastele alati tragöödia, eriti noore inimese lahkumise puhul, kuid siiski miski, mida sünnib meie ümber iga päev.

Kristini loo teeb eriliseks tema peaaegu ilmvoimatuna tunduv pääsemine. Siinkohal tuleb ilmselt täpsustada, et ilmvoimatu tundub see meie, eestlaste jaoks. Itaalias ja ka mujal Euroopas pole südamesiirdamine enam nii haruldane. Kuigi jah, igapäevane siiski mitte.

Nüüd järgneb kokkusattumuste, või kui soovite, imede jada. Lähikonnas on Roomast pärit noormees Filippo Caroti, kes ei suuda noore naise vaikset kustumist lihtsalt pealt vaadata. Filippol on usku ka siis, kui kõik teised on lootuse kaotanud. Ta otsib kontakte Rooma arstidega ja saabki pärast uste ja kingataldade kulutamist nii Roomas kui ka Tartus kokkuleppele, et Kristin saab Itaaliasse ravile.

Võib-olla veelgi suurem ime on see, et Eesti haigekassa juhatus otsustab pärast põhjalikku arupidamist Kristini ravi Roomas kinni maksta. Veel ei olnud masu. Kristin saab otsusest teada oma 33. sünnipäeval Tartu Ülikooli Kliinikumi kardioloogiaosakonnas. Ja lõpuks saab südame siirdamine teoks - seegi on Kristini jaoks omamoodi õnnelik juhus, sest kui sobivat sündant poleks õigel ajal leitud... Õnneks võtab Kristini organism uue südame ka vastu.

Kõigest sellest kirjutab ta oma raamatus „Süda Itaaliast“ üksikasjalikult. Ent tegu pole, nagu ütleb ka raamatut tutvustav kaanetekst, pelgalt meditsiiniliste protseduuride kirjeldamisega.

Mitmekihiline teos

Kuigi haiguslugu on esitatud detailselt, on südame siirdamisega kaasnev siiski vaid üks osa raamatust. Hämmastab autori võime märgata

Kristini loo teeb eriliseks tema peaaegu ilmvoimatuna tunduv pääsemine.

pisimaidki detaile ja neid mõtestada. Kannatus teeb läbinägelikuks, on kirjutatud kuulud eksistentsiaalne psühhoterapeut Viktor Frankl, kes elas üle holokausti.

Lugeja eest sammub läbi terve tegelaste galerii, tavalised eesti inimesed, kes reageerivad Kristini haigestumisele ja paranemisele igati omamoodi. Kui toimetajana raamatu peatükke esimest korda lugesin, puudutas mind sügavalt vaikne soojus ja abi, mida kaasinimesed Kristinile erineval moel osutasid. Ent raamatus on kõike, nagu elus üldse. On ka bürokraatiat, hoolimatust ja ükskõiksust, mida naine tajub teravadatundlikkusega.

Teiseks, miskitpidi on raamat ka reisikirja, pilguheit Itaaliasse ja itaallaste hingeellu. Loeme rõõmsameelsest ja lahkest meelolust Rooma haiglas, õdedest ja tohtritest, saame aimu Kristini „itaalia kasuperest“, kohtume juhuslike möödakäijatega tänavail, naudime koos Kristiniga Rooma vaateid ja itaalia toitu.

Itaalia-osa ongi ehk raamatu helgeim. Nukramad ja tumedamad noodid kõlavad siis, kui autor teeb tagasivaateid oma lapsepõlve ja püüab seostada minevikus kogutud praeguse eluga. Kristin on saanud teise võimaluse, ent teatud mõttes kõik alles algab. Tema sisemised võitlused on kirja pandud kohati lausa halastamatu aususega ning põimuvad läbi vaimsete otsingutega, mis moodustab olulise osa raamatust. Keerulised on suhted abikaasaga ja raske on toime tulla väikese tütreaga, kes on emata olemisest selgelt traumeeritud. Samas tajub Kristin vajadust midagi vastu anda, tänada talle antud võimaluse eest.

„Aasta tagasi mõistsin, et pean Jumalat ja kõiki neid inimesi, kes mind aitasid, tänama... aga kuidas? Äkki peaksin oma loo kirja panema? Rääkisin raamatu kirjutamisest Tiinale. Minu hämmastuseks oli ta päri. Kohtusime hom-

mikuti aurava cappuccinotassi taga. Mina rääkisin ja Tiina pani kirja. Esimest korda tekste lugedes olin jahmunud. Need olid kohutavad, täis kriitikat ja kibedust. Mitte keegi ei suudaks neid lugeda, mõtlesin. Ma ise ka ei suutnud,“ kirjutab ta.

Et läbielatud rohkem mõtestada, otsustas ta raamatu ise kirjutada - nii on tegu ka eneseteraapiaga. Raamatu alguse Kristin ja raamatu viimaste lehekülgede Kristin on küll üks ja seesama isik, ent midagi näib olevat oluliselt muutunud. „Kannatused pole mu elust kuhugi kadunud, ent tean, et need tulevad mind õpetama,“ kirjutab Kristin kolm aastat pärast südamesiirdamist.

Raamat usust, lootusest ja armastusest

Muljet avaldab, kui suur hulk inimesi on Kristin Aavakivi looga seotud. Neljal leheküljel peab autor hea sõnaga meele kokku ligi 170 isikut ja heategevusorganisatsiooni. Küllap neid inimesi on kordades rohkem, kes Kristini loole kaasa on elanud. Kui raamatu algul tajub Kristin maailma vaenulikuks, siis viimastel lehekülgedel tunnistab ta: „Eestlased muutusid mu silmis avatumaks. Kogesin, et mind hoiti. Seda kinnitab eriti raamatu viimane osa.“

Kõlaga pealegi pateetiliselt, aga võib-olla on sel raamatul meile just praegusel keerukal ajal sõnum. Sõnum, mida inimesed läbi aegade on igatsetud - sõnum usust, lootusest ja armastusest.

Süda Itaaliast

Kristin Aavakivi

224 lk

pehme köide

Venemaa tume tulevik?

ANDRES ADAMSON

Taastatud on monarhia, seisused, opritšnikud ja ihunuhtlus; eraldatud end maailmast Suure Vene Müüriaga, välispassid on Punasel väljakul rituaalselt ära põletatud ning riigi ainsaks tuluallikaks on gaas ja Hiina transiidilt mati võtmine. „Seadus ja kord – vaat, millel püsib Hallist tuhast taassündinud Püha Venemaa,” kui tsiteerida Valitsejat.

Terav ja äratuntav satiir

„Opritšniku päeva” tegevus leiab aset kahekümne aasta pärast Venemaal. See on üks talvine tööpäev minategelase, tähtsamate opritšnikute hulka kuuluva Andrei Daniloviš Komjaga elust – esmaspäev, mis algab raske pohmeliga ja lõpeb umbjoobes. See on üks tööpäev, millesse mahub ringisõitmist Hiinas tehtud punases mersus koerapeaga kapotil ja luuaga pagasiluugil, riigivaenlaste poomist nende koduvärvavas, jagelemist tolliga ja meelehead altkäemaksuandjatelt, kultuurisensuuri, Valitsejanna delikaatsete ülesannete täitmist, narkouima ja homoseksuaalset grupiseksi ülemuse saunas...

Tänapäeva Venemaa tühe väljapaistvaima kirjaniku Vladimir Sorokini (sünd 1955) jutustus või lühromaani „Opritšniku päev” ilmus esmatrükis 2006. aastal Moskvas. Lisaks vene keelele on teos praeguseks jõudnud ilmutada veel tosinas keeles. See kõneleb raamatute suurest menust, viimane omakorda tuleneb suuresti „Opritšniku päevast” esitatud antiutoopia või poliitilise satiiri aktuaalsusest Putini Venemaal. Satiir või mitte, kuid osutus väga teravaks ja äratuntavaks, mis seletab ühtlasi, miks Venemaa ametlik kirjanduskriitika on teosest vaikides mööda püüdnud vaadata.

„Opritšniku päev” on kahtlemata grotesk, kuid autori sõnul siiski täiesti võimalik tulevik, mille tõenäosuses ta lugejate vastukajade põhjal veelgi enam veendus. Sest Venemaa ei ole kunagi olnud kodanikuühiskond, vaid seal on alati olnud ja on ka tänapäeval eraldi riik ja selle alamad. Riik – see on omaette masinavärk, iidol, mille poole tuleb palvetada ja mille käsul end ohverdada. Sorokini meelest on just Ivan Julma aegne opritšnik peasisiudlane taolise

Vladimir Sorokin on tänapäeva Venemaa tuntumaid ja hinnatumaid kirjanikke, kelle jaoks ei ole loomingus piiri lubatu ja lubamatu vahel.

FOTO: MARINA SIROKINA

ettekujutuse formeerumisel vene rahva massiteadvuses. Ja samamoodi istub nii suurte kui ka väikeste tsinovnikute peades, alates Kremli asukatest ja lõpetades viimase liikluskontrolliinspektoriga, idee opritšnikust, oma erilisusest ja karistamatusest.

Aina tähelepanu keskmes

Vladimir Sorokin ei ole tavapärane, „normaalne” kirjanik. Hariduse sai ta Moskva nafta- ja gaasitööstuse instituudis, mille lõpetas insener-mehaanikuna. Töötas seejärel aastapäevad ajakirjas „Smena”, kuid vallandati keeldumise pärast astuda komsomoli. Pärast seda leidis elatist raamatugraafikuna (kujundas üle poole saja raamatu), tegeles maalikunstiga, kirjutas luulet ja debüteeris 1985. aastal prosaistina, kuid mitte Vene-, vaid Prantsusmaal.

Nõukogude Liidus avaldas tema ju-

tustusi esimesena 1989. aastal Riia ajakiri „Rodnik”. Laiema lugejaskonna ette jõudis Sorokin 1990. aastate alul. Peaaegu et algusest peale on teda saatnud skandaalid ja skandaalikesed, meedia tähelepanu, mitmesugused süüdistused – küll liigse nilbuse, küll sadismi või veel millegi pärast tema loomingus. Teda on kutsutud tänapäevaseks, postmodernistlikuks markii de Sade'iks. Üks Venemaa tollaseid noorteorganisatsioone, nüüdsete naistide eelkäijaid, „Koosminejad” (Идущие вместе) korraldas isegi Sorokini raamatute avalikke põletamisi ja kaebas kirjaniku kohtusse nende väidetava pornograafilisuse pärast. Prokuratuur pidas kaebust põhjendatuks. Õnneks oli alles 2002. aasta ja kohus pärast tunnistajate ärakuulamist Sorokini teostes pornograafiat ei leidnud.

Võimalik, et just too konflikt Kremli-

meelse noorteliikumisega, tema avalik ahistamine ja oluline tagakiusamine võimude mahitusel oligi autorile algtõukeks „Opritšniku päeva” kirjutamisel. Nüüdseks on raamatule ilmunud ka järg – „Suhkrust Kremli” (Сахарный кремль, avaldatud 2008, kuid mitte Vene-, vaid Saksamaal), milles Sorokin jätkab „Opritšniku päevast” alustatud teemat totalitarismist ja tuleviku (või tänapäeva?) Venemaast.

Opritšniku päev
Vladimir Sorokin tõlkinud Aila Tomingas
184 lk
kõva köide

Rännak ajas, raamatus ja ilmsi

Oma kodulehel kirjutab Oxfordi haridusega ajaloo professor Philip Matyszak: „Viimasel neljakümnel aastal olen lugenud, /.../ uurinud, õpetanud ja kirjanud antiikmaailma kohta nii palju, et tunnen end 21. sajandis aeg-ajalt ebamugavalt.”

Tõenäoliselt pole tema ainuke, kes siirduks meelsasti ajas tagasi, et veidikekski pääseda tänapäeva maailma muredest. Ega selles polegi midagi võimatut: Philip Matyszak on koostanud kaks teravmeelset ja vaimukat reisijuhiti antiikaja tuntuimadesse linnadesse Rooma ja Ateenasse nende õitseaial. Kirjastuse Argo vahendusel ilmuvad need umbes kaheksajaleheküljelised raamatud peagi ka eesti keeles.

Tagasi aastasse 200 pKr

„Iidses Roomas viie denaariga päevas” läkitab turisti ajas tagasi aastasse 200

pKr. Raamat annab nõu, kuidas meritsi Itaaliasse jõuda ja keiserlikku Rooma sõitmiseks parim tee valida ning mida selle seitsmel künkal vaadata. Lugeja saab teada, millega varustada end õhtusele pidusöömingule minnes (einestamiseks sobiv rüü, isiklik salvvõti ja si-sejalanõud) ning kust leida linna kõige paremaid turgusid, avalikke saunu ja lõbumaju.

Jalutuskäigud hõlmavad kõiki Iga-vese Linna peamisi vaatamisväärsusi; ajarändur näeb Palatinuse künka keisripaleede rikkust, Rooma foorumi rahvarohkust ning Jupiteri templi ja Panteoni suursugusust. Antiikmaailma suurimal ja rahvarohkeimal linnal on välja pakkuda üle saja vaatamängu, nende hulgas kaarikuvõidusõidud ja lõbustused Colosseumis, kus gladiaatorid rahva rõõmuks surma lähevad. Ja loomulikult kuuluvad sellisel reisel marjaks ära käibe-

lased nagu: „Estne pugio in tunica, an tibi libet me videre?” või „Vinum bellum iucundumque est, sed animo corporeque caret.” Mida need täpsemalt tähendavad, selgub juba raamatust.

Ajaränd 5 sajandisse eKr

„Iidses Ateenas viie drahmiga päevas” pakub kõike, mida turistil läheb tarvis ajarännuks 5. sajandisse eKr. Lugeja reisib Termopüülide, Delfi oraakli ja hiljaaegu aset leidnud eepilise Marathoni lahingu kaudu tarkusejumalanna Athena linna Ateenasse, kus saab tutvavaks Sokratese, Thukydide, Pheidiasse ja teiste kõigi aegade kuulsaimate filosoofide, kirjanike ja kunstnikega ning õpib turuplatsil, koosolekul ja taludes tundma maailma tühe ebatavalisema linna tõelist iseloomu.

Antiikaegne Ateena ei koosnenud üksnes kunstist, teadusest või poliiti-

kast. Vähi-magi aukartuseta uurib käsiraamat sügavuti ka ateenlaste elu hedonistlikku poolt, juttu tuleb veinirohketest sümposionidest, bordellidest ja kakkustest; lugejale antakse nõu vältida hotelle, mille voodis on ülearu palju lutikaid ja kasimatuid prostituute, ja hoiatatakse, et hilja õhtul linna pealt koju minnes on tarvis nii tõrvikuid kui ka saatjaid, vastasel korral oled röövliteele kerge saak.

Raamat kannab uudishimuliku lugeja läbi kätartseva rahvasumma Parthenoni kirgastesse kõrgustesse ja läidab südames imetluse selle linna vastu, kus hilisema Lääne kultuuri vundamenti moodustanud ausambad ja mõtted on alles kastevärsked nagu Athena altarile asetatud lillevanikud.

Mõlemad raamatud on eesti keelde ümber pannud Li Tõnismann.

ilmunud

Kahe nädala menüü lasteai lapsele + CD

Sirli Kasemets
78 lk

A4, spiraalköide

Tervislik toitumine on vajalik

kõigil eluetappidel, eriti oluline on see aga lapsepõlves. Käsiraamatu „Kahe nädala menüü lasteai lapsele” autori Sirle Kasemetsa sõnul kujunevad just koolieelses eas välja toitumisharjumused kogu eluks ja hiljem on neid väga raske muuta.

Kuna paljud selles eas lapsed veedavad suurema osa päevast lasteaias, ongi autor just nende toiduenergia ja toitainevajaduse kindlustamisele mõeldes kokku seadnud käsiraamatu, mis on heaks abivahendiks nii lasteai juhatajale kui ka kokale menüü koostamisel ja muutmisel vastavalt soovile ja vajadustele. Häid ideid saavad käsiraamatust ka lapsevanemad.

Käsiraamatuga kaasas oleval CD-l on kahe nädala tehnoloogilised kaardid toiduenergia- ja põhitaitainearvutuste ning vajalike valemitega. CD-l olevat materjali saab iga lasteaed muuta vastavalt laste arvule, ja see teeb päevamenüüde kalkuleerimise käepäraseks ja otstarbekaks. Näidis-menüü retseptid on autor praktiliselt läbi töötanud, tema pere kolm last on toidud maitsvaks kiitnud.

Käsiraamatu konsultandid on tervisliku toitumise juhtivspetsialistid Tagli Pitsi ja Sirje Jaansoo.

Valgamaa mõisad ja mõisnikud

Alo Särg
144 lk

kõva köide

Rikkalikult illustreeritud ülevaade kõikide teadaolevate Valgamaa territooriumil asunud rüütlimõisate ajaloost ja tänapäevast alates nende esmamainimisest. Raamatus räägitakse ka käsitleva piirkonna mõisatega seotud tuntumatest baltisaksa aadlikest. Lisaks rüütlimõisate register kihelkonniti ja isikunimedega register.

ilmumas

Džäss Eestis 1918–1945

Tiit Lauk

256 lk

kõva köide

Tiit Laugu poolt

2008 Tallinna Ülikoolis

kaitstud doktoriväitekirjal

põhinevas raamatus püütakse asetada Eesti džässis areng ühtsesse tervikpilti meie naabrite juures samal ajal toimunuga. Eriti huvitav on võrdlus Soomega, sest džässmuusika hakkas meil arenema peaaegu ühel ajal. Käsitlitud on nii orkestrite koosseise kui ka repertuaari.

Üllatusega võib tõdeda, et juba 1920. aastate lõpus püüdsid Eestis isegi külakapellid džässis mängida. Seda lausa uskumatuna tunduvat fakti kinnitavad mitmed fotod ja mälestused. Kahjuks ei ole teada nende repertuaar ega säilinud ühtki lindistust. Erilise tähelepanu pälvi aga džäss kontsertlavale jõudmine. Ülevaade antakse teadaolevatest kontsertidest, nende kavades ja orkestrite koosseisudest.

ilmunud

Tragöödia sünd

Friedrich Nietzsche tõlkinud Anne Lill sarja kujundanud Jüri Kaarma Avatud Eesti raamat

304 lk
pehme kõide lakkadega

„Tragöödia sünd” on Friedrich Nietzsche (1844-1900) üks tähtsamaid teoseid, sellega sai filoloogist filosoof. Ühest küljest on see arutlus kreeka tragöödiast, kuid muutub hiljem mõtisklusteks saksa kultuuri üle. Nende ideede põhjal teeb autor üldistusi kunsti ja kultuuri rolli üle.

Seltsimees J

Pete Earley tõlkinud Lauri Liiders kujundanud Villu Koskaru

336 lk,
sisaldab fotosid kõva kõide

2000. aasta sügisel kadus New Yorgis jäljetult Vene diplomaat. Mõni kuu hiljem selgus, et talle on pakutud USA-s asüüli ja puhkes diplomaatiline skandaal. Selgus, et diplomaat Sergei Tretjakov oli tegelikult Vene Välisluureteenistuse SVR polkovnik, kõrgeima auastmega Vene spioon USA-s. Tretjakov ehk „Seltsimees J” koordineeris Vene luure tööd ja värvas uusi agente. Nüüd räägib Tretjakov avalikult SVR-i töömeetoditest ja struktuurist. Ta nimetab raamatus ka mitmeid inimesi, kes olid (on) SVR-i palgal ning raamat lei-dis ilmudes suurt tähelepanu.

Harmagedon tagasivaates

Kurt Vonnegut tõlkinud

Tiina Randus

224 lk
kõva kõide, ümbrispaaber

„Harmagedon tagasivaates” sisaldab 12 Kurt Vonneguti kirjutist talle kõige tähtsamatel teemadel: sõjast ja rahust. Need terve ta elu jooksul kirjutatud, ent seni avaldamata kirjatükid kõnelevad tema vankumatust vastuseisust vägivaldale ja kustumatust soovist jõuda põhjusteni, miks inimkond seda nii lõputult armastab. Raamatu juhatab sisse kirjaniku poja Mark Vonneguti eessõna.

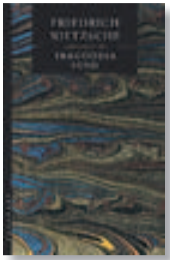
Väike arhitektuurileksikon

Emily Cole tõlkinud

Marja Liidja

352 lk
poolpehme kõide

Raamat esitleb pika ja põneva rea ehitusstiile ning arhitektuuridetaile, ehitustades nende abil arhitektuuri ajalugu alates esimestest tsivilisatsioonidest kuni tööstusrevolutsioonini. Originaalgravüürid kujutavad ehitiste osi, näitavad üksikasjalikult ja detailselt dekoori elemente. Illustratsioonide ilu ja usaldusväärne tekst teevad raamatust meeldiva ning kasuliku käsiraamatu kõigile, kes naudivad ehituskunsti.

Maailmamootjad kuningaist kurjategijateni

PRIIT PÕHJALA

Mõned inimesed näivad olevat sündinud maailma muutma: näiteks kuninglike dünastiade liikmed, kellele võim hõbekandikul käte tuuakse, või tohutute varanduste pärijad, kes võivad oma rikkusega suuri asju korda saata. Paljud maailmamootjad on aga alustanud sünnipäraste eelseta: ilma hea sotsiaalse positsiooni või märkimisväärse varata, vaesuses ja tundmatuses. Raamatus „Inimesed, kes muutsid maailma” tuleb juttu nii esimest kui ka teist tüüpi väljapaistvatest isikutest.

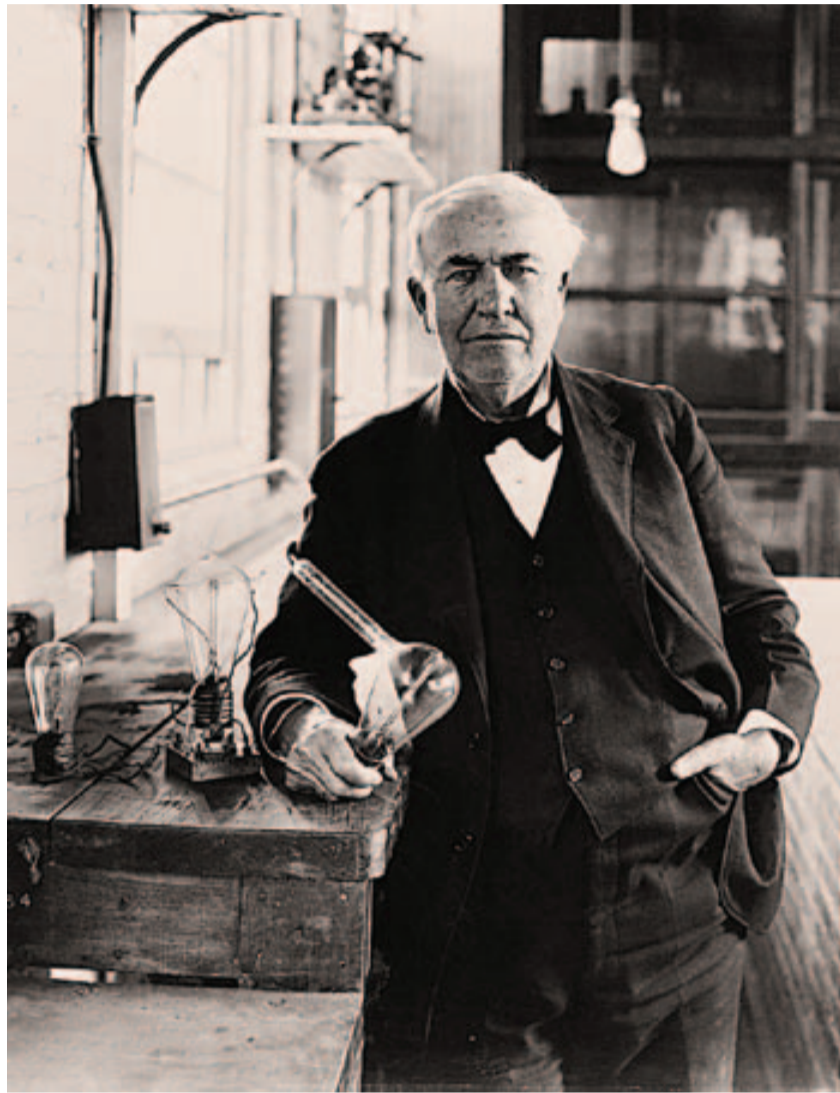
Tänu kasvatingimustele või nende kiuste

Näiteks Makedoonia kuningas Aleksander Suur sündis kuningas Philippos II ja kuninganna Olympiase pojana – tema saatuseks oli pärida isa võim, mida ta suutis tänu oma erakordsetele oskustele ja auahnusele veelgi kasvatada. Krahvi ja printsessi perre sündinud vene romaanikirjanik Lev Tolstoi sai õppida suurepärase koolides ning päritud suur varandus võimaldas tal reformida pärisorjadest talupoegade elu.

Prantsuse filosoofi ja kirjaniku Jean Jacques Rousseau sünnipära oli seevastu uskomatult tagasihoidlik. Ta kaotas varakult oma ema, kasvas üles praktiliselt ilma perekonnata ega saanud kunagi formaalset haridust. Ometi kujunes temast tänu ta ebatavalisele mõistusele, väsimatusele ja ehk ka õnnele romantismi eestkõneleja ja Prantsuse revolutsiooni filosoofilise aluspõhja looja.

Ka mõjukas vene teadlane Mihhail Lomonossov näis ilmuvat justkui ei kusaagilt – sündinud kaluri peresse ja töötanud ka ise alghes kalurina, ilmutas ta suurt kirge õppimise vastu ja sai lõpuks Venemaa kultuuriloo mitmekülgseks hiiglaseks, kes seadis sisse riigi esimese keemialaboratooriumi ning uuendas ja ratsionaliseeris vene keelt.

Lisaks juba nimetatud inimestele on raamatus juttu veel rohkem kui sajast eri päritoluga isikust, kelle teod on mõjutanud teiste inimeste elusid ja maailma ajaloo kulgu. Peale valitsejate, kirjanike, filosoofide ja teadlaste on nende hulgas leiutajaid, kunstnikke, muusikuid, maadeavastajaid, sportlasi ja meelelahutajaid antiikajast tänapäevani – Egiptuse esimese püramiidi kavanda-

Thomas Alva Edison peeti alaarenenuks ja ta käis koolis vaid kolm kuud, ent ometi sai temast üksi kõigi aegade viljakamaid leidureid. Pildil on ta koos hõõglampidega, mis said reaalselt kasutatavaks just tänu temale.

jast Imhotepist tummfilmikoomiku Charlie Chaplinini, kreeka leiutajat Archimedest tarkvaralooja Bill Gatesini.

Pluss- ja miinusmärgilised maailmamootjad

Enamik maailmamootjaid on raamatus koha leidnud tänu oma positiivsetele tegudele: Eukleides kirjutas teedrajava geomeetriaõpiku, Johann Wolfgang von Goethe pärandas maailmale hulga geniaalseid ja nauditavaid teoseid, Louis Daguerre leiutas fotograafia, Mohandas Gandhi võitles rahu ja vägivalduse eest. Kuid räägitakse ka nendest, kelle teod on jätnud maailma unustamatult koletu jälje: andetu tähelepanuotsija Herostratos põletas surematuks saamise eesmärgil maha Artemise templi,

ühe vanaaja maailmaimedest; Ivan Julm hävitas Novgorodi linna ja selle 60 000 elanikku, saades eeskujuks hilisematele massimõrvaritest diktaatoritele; Osama bin Laden on oma terrorirünnakutega tekitanud paljudes inimestes suurt leina, hirmu ja ebakindlust.

Mitmetel juhtudel on raske otsustada, kas isiku silmapaistev tegu on toonud kaasa rohkem head või halba. Näiteks Ameerika avastamine Christoph Kolumbuse poolt oli ühest küljest kahtlemata positiivne saavutus, sest avardas eurooplaste maailma. Ent kaudselt põhjustas Kolumbus Ameerika põliselanike ja -kultuuri hävitamise. Walt Disney loodud joonisfilme ja fiktiivseid tegelaskujusid, mis on röömistanud miljardeid lapsi ja lapsemeelseid, on raske pidada

mingil moel kahjulikuks. Ometi on paljud kriitikud seisukohal, et need on ülemäära naiivsed ja sentimentaalsed, propageerivad väga kitsaid arusaamasid ja ameerikalikke stereotüüpe ning kujundavad selle ahta maailmapildi järgi ka terveid põlvkondi lapsi.

Suurte ideede valguses

Üldjuhul on iga maailmamootja seotud mingi idee, millegi leiutamise, avastamise või tegemisega. Kuid mõningail juhtudel on maailma muudetud lihtsalt keegi olles. Sel moel on ennast ajalukku kirjutanud näiteks Marilyn Monroe ja teised kindla ajastu sümbolid või ikoonid, kangelased või antikangelased oma hea või halva eeskujuga.

Raamatut lugedes ilmneb, et enamik suurkujusid on ühel või teisel moel olnud inspireeritud teistest – nähtamatu mõjutuste ahel köidab nad üksteise külge. Joseph Listerit mõjutas Louis Pasteur. John F. Kennedyl inspireeris Martin Luther King, kes oli inspireeritud Mohandas Gandhist, keda inspireeris Lev Tolstoi, keda omakorda inspireeris Jeesus Kristus. Suurvaimude vahel on rohkesti seoseid ja mõjutused hargnevad ajaliselt mitmes suunas.

Suured isiksused on alati silma paistnud ka oma ekstreemse loomuse poolest. Paljude maailmamootjate meeletootja, püsivus ja enesekindlus muutusid monomaaniaks või egomaaniaks. Mitmed kannatasid nartsissistliku isiksusehäire (Aleksander Suur, Richard Wagner) või maniakaal-depressiivse psühhooosi all (Ivan Julm). Isaac Newton oli tuntud oma äärmuseni keeruka ja erakliku iseloomu poolest.

Michael Faraday pingutas niivõrd, et pärast esimest intensiivset vaimse aktiivsuse perioodi tabas teda ajutine hullumeelsus. Rousseau hakkas lõpuks kannatama jälitusmaania all ja surigi vaimuhaigena, justkui tõestuseks oma kuulsale ütlusele: „Inimene sünnib vabana ja siiski on ta kõikjal ahelais.”

Inimesed, kes muutsid maailma

Rodney Castleden tõlkinud Kadri Lutt

kujundanud Villu Koskaru

360 lk
kõva kõide

Harv külaline omas kodus

Paratamatult on kadumas need, kes Eesti esimest professionaalset ja rahvusvaheliselt tuntud tantsijannat Ella Ilbaku on isiklikult kohanud või teda tantsimas näinud. Kuid meil on fotod ja on Semperi, Tuglase, Kompuse kirjeldused Ilbaku tantsust. Ja meil on Ella Ilbaku mälestusraamat, mida on peetud eesti memuaristika üheks parimaks näiteks, kus on veenvalt ühendatud ajastu tabav kirjeldus ning kirjutaja enese maailmanägemine ja kogemused.

Ella Ilbak viibis alates 1921. aastast rohkem välismaal kui Eestis, esinedes tantsijana Soomes ja mujal Skandinaavias, Lätis, Saksamaal, Ungaris,

Prantsusmaal, Itaalias, Egiptuses, Palestiinas. Kindlasti andis suure maailma nägemine avarama vaate tantsukunstile ja elule üldse. Samas kinnitas ja lihvis võõrsil viibimine Ilbaku eestlaseks olemist. Eesti on ikka tema meele ja keelele, kuid tema suhe kodumaaga oli üsna komplitseeritud. „Noh, näed, ikka seesama: Ilbak on eestlastele võõras ja vastuvõtmatu, nõnda oli Ilbaku tants, nõnda on see, mis minul oleks sulega ütelda,” on ta kurtunud kirjas Pedro Krustenile 28. juulil 1970.

Ilbaku keeruka ja mõnevõrra distantsseeritud suhte tõttu Eestiga on tema vaade kaotatud kodumaale ehk selles raamatus pisut kriitilisem kui mõnel

teisel pagulasmemuaristil

Käesolev väljaanne on Ilbaku mälestusraamatu kolmas trükk, mis ilmub üsna vahetult pärast Ella Ilbaku ja August Gailiti kirjavahetuse väljaannet (Kirjad 1952–1961: Ella Ilbak, August Gailit, Tänapäev, 2009). See järgnevus pole juhuslik – need kaks raamatut on omavahel tihedalt seotud. Suur osa kirjavahetusest on pühendatud mälestusteraamatu valmimisele, milles Gailitil oli täita otsustav roll. Gailit tunnistas 25. veebruaril 1952 Ilbaku kirjutatud kirjas, et ehkki ta on tantsijanna edu alati silmas pidanud ja talle mõttes põialt hoidnud: „Ja ma tean Teie intelligentsi, andekust sulle tarvitamisel – kal-

lis, miks pole Te seda teinud? Ja kui ma siis loeksin Teie raamatut, see siis asendaks mulle meie pidamata jäänud vestlust ja jõuaksin Teie isikule lähemale.”

Otsekui hirm kisendab ...

Ella Ilbak kujundanud

Evelin Kasikov

272 lk
kõva kõide

3. trükk

Mitmepalgeline võit

HARRAS KULLASEPP

Kui ajalugu kuulub tõepoolest võitjale, siis mis juhtub, kui võitjaks kuulutavad end mitu sõdivat poolt? Seda mõistatust käsitleb Norman Davies oma värskemas teoses „Euroopa sõjas”. Raamat on eeskätt uuest vaatepunktist lähtuv käsitlus, mis pakub uudset tõlgendusvõimalust hästi tuntud faktidele ning osutab vähem tuntutele.

Globaalses sõjas lihtsaid võite ei ole

Raamatu alapealkiri „Lihtsat võitu ei ole” on tegelikult tautoloogiline – kes julgeks arvata, et lihtne võit on globaalses sõjas üldse võimalik. Ent Daviesi raamat ei püüa sellest hoolimata defineerida ilmselget, vaid lisada mitmetahulisele küsimusteringile veel ühe mõõtme. Autori lähtepunkt on tõsiasi, et sõja kohta esitatavad andmed ja analüüsid ei ole kunagi objektiivsed, vaid lähtuvad mõne vaenupoole tõlgendusest.

Erand pole siin mõistagi ka Teine maailmasõda, milles selge on õigupoolest ainult kaotanud pool. Võitjate osas on asi segasem, sest erinevad liitlased näevad sõja ja eriti selle lõpu kulgu üsna erinevalt, tõstes mõistagi esile enda just otsustavat osa selles ning vähendades teiste oma. Daviesil õnnestub siduda tervikuks kaks peamist elementi Euroopas peetud sõjas: Inglismaa, USA ja nende liitlased läänes ning Venemaa koos oma arvukate vabatahtlike ja sunnitud satelliitidega idas. Selle ühtsena käsitlemise rõhutamine on ka põhjendatud, sest veel tänagi kipuvad ajaloolased, filmitegijad, kirjanikud ja ajakirjanikud võtma 1939–1945 toimunut just kui kahe erineva konfliktina.

Autor käsitleb neid enam-vähem ühtsena, kahtlemata seejuures kummaegi strateegilises tähtsuses. Kurski lahing, ajaloo suurim tankilahing, saab teenitult rohkem ruumi kui El Alamein või isegi Normandia dessant. See on tervitatav, sest sisaldamata küll oluliselt uut informatsiooni, astub see siiski välja mitmest Lääne inimestes sügavalt juurdunud stereotüübist. Eesti lugejale tuleb see reetoorika loomulikult tuttav ette, kuid ka meile pole seda varem esitatud ligilähedaseltki objektiivselt, kontekstis läänenäerindel toimunuga. Davies käsitleb liitlaste operatsioone sõja võitmise seisukohast pigem toetava tegevusena, milline lähenemine on mitmelt poolt terava kriitika osaliseks saanud.

Nõukogude kaitsjad Volga kallastel Stalingradis vastamisi kindral Pauluse Kuuenda armeega.

Ometi tuleb tõdeda, et tõepoolest, Euroopas langes Teise maailmasõja lahinguis umbes 200 000 Briti sõjaväelast, Nõukogude Liit kaotas aga pea üheksa miljonit. Autorit on süüdistatud ka liitlaste Kaug-Idas peetud sõja lahutamist Euroopast, kuigi liitlastele olid need teatrid kindlasti üks tervik, ent raamat keskendubki juba pealkirjast alates just Euroopale.

Tohutu hulk kõige erinevamaid fakte

Daviesi tugev külg on alati olnud antoloogiliste faktide koondamise võime. Ta kogub tohutu hulga kõige erinevamaid fakte, anekdoote ja arvamusi, mis ei pruugi alati mahtuda ajaloolisse narratiivi, kuid on seda väärtuslikumad täiendava materjalina. Kenasti süstematiseerituna illustreerivad need põhiteksti suurepäraselt.

Kas me näiteks oleme kuulnud, et kahe maailmasõja vahel sõlmiti Euroopas 54 erinevat mittekallaletungilepingut? Või kas teame marssal Žukovi musta nalja Nõukogude sõdurite arguse eest maha laskmise kohta: „Punaarmee peab olema väga julge mees, et hakata argipüksiks.” Tankid ja lennukid, Glenn Miller ja „Lili Marleen” muudavad selle vägagi toeka teose lisaks tõsiselt lähiajalookäsitlusele ka suurepäraseks öökapiiraamatuks ning huvitava

vaks neilegi lugejale, kellele väga akadeemiline esitusviis ehk nii suurt huvi ei paku.

Reaalsed ja hoomamatud vangilaagrid

Meid puudutab aga eriti sõja tulemus küsimus üldiselt. Tähtsustades igal sammul Nõukogude Liidu rolli maailmasõja kulgemises ja lõppemises, ei käsitle Davies sõda tervikuna siiski kui võitlust ühe kolektive vastu, vaid kahe totalitaarse režiimi surmaheitlest, mis liitlaste osaluse võinuks Euroopale lõppeda lihtsalt ühe ilke asendumisega teise. Meil ja pea kogu Ida-Euroopal see suuremal või vähemal määral just nii läks.

Davies ütleb selge sõnaga välja tõsiasja, mida paljud Lääne ajaloolased on pikki aastaid paremal juhul vältinud või halvemal lihtsalt mitte mõistnud: kui Teise maailmasõjaga seoses on harjutud rääkima peamiselt holokaustist ja juutide hävitamisest Hitleri koonduslaagrites, siis tegelikkuses olid Nõukogude liidu laagrid hoopis suuremad, efektiivsemad ja kuna nende olemasolu eelistas muu maailm mööda vaadata, said oluliselt pikemalt tegutseda. Neis hävitati samasuguse, ehkki võibolla mõnevõrra pikaldasema julmusega tegelikult märksa rohkem inimesi kui Saksamaa omades – mis meile siin pole mõistagi eriline uudis.

Autor läheb isegi sammukese kaugeemale, nentides veel üht meile suhteliselt hästi teada olevat fakti: Nõukogude Liit mängis küll maailmasõja lõppemise juures võtmerolli, kuid tegi seda väga kõrge hinna eest, muutudes sõja ajal tegelikult hiiglaslikuks vaid ühe eesmärgi nimel töötavaks vangilaagriks, ühtseks masinavärgiks, mille ainus eesmärk oli sõdimiseks vajaliku ressursi produtseerimine. Ja selle juures ei valitud vahendeid ega hoolitud inimeludest.

Lihtsaid võite pole tõesti olemas, selles pole Eesti lugejat ilmselt tarvis pikemalt veenda, aga loodetavasti õnnestub Norman Daviesil mõnevõrra ühtlustada ka meie eri aegadel üldiselt üsna vastukaival informatsioonil põhinevat pilti Teisest maailmasõjast.

Euroopa sõjas 1939–1945 Lihtsat võitu ei ole
tõlkinud Jana Linnart
kujundanud Jüri Jegorov
448 lk, kõva köide

Võrratu peresaaga Tauria kreeklastest

ILONA MARTSON

„Medeia ja tema lapsed” on maineka tänapäeva vene kirjaniku Ljudmila Ulitskaja kolmas raamat, mis ilmub eesti keeles. Enne seda olid „Lõbus matust” ja „Kukotski juhtum”. Seega on tegu autoriga, keda eesti lugeja juba mõnevõrra tunneb. Aga kui ka mitte, siis on väga hea võimalus „Medeiaiga” seda tutvust alustada.

Olen kunagi siinsamas väljaandes kirjutanud Ulitskajast kui võrratust elulugude rääkijast. Ka „Medeia” on paras peresaaga. See räägib loo Tauria kreeklastest Medeia Mendesest – väärikast vanast külavelskrist, kes kogu oma pi-

ka elu on veetnud Krimmi poolsaarel. Pealkirjast ei maksaks ennast eksitada – oma nimekaimuga Vana-Kreeka mitoloogias on Ulitskaja Medeial vähe ühist. Ta ei armu argonautide juhti ega mürgita oma poegi – Medeia saatuseks on olla lastetu. Kuid tal on kaksteist venda ja õde, ja kuna Medeia elab imekaunis kohas mägede vahel, siis loomulikult käib kogu noorem suguvõsa – ligi kolmkümmend inimest üle kogu Nõukogude liidu – tema majas kordamööda suvitamas.

Üksteise järel rulluvad meie ees lahti Sinopli kirju perekonna saatused. Rikka, kuid kiiresti vaesunud Feodosia kaupmehe poja Georgi vahmil. Pereema, kes sureb neljateistkümnenda lapse sündides. Pereisa, kes on traagili-

selt hukkunud aasta varem. Ja allesjäädud kolmteist last, keda sajandi teisel kümnendil puhkevad revolutsioonid samuti halastamatult hävitama hakkavad. Nii karmilt, et lõpuks jäävadki alles üksikud: lastetu Medeia, tema kerglane noorem õde Aleksandra ning kaks armastatud venda, Fjodor ja Dmitri. Samuti siis kõigi naised, pojad, tütreid ja noorem lapskond.

Kuid see ei ole tõesti pelgalt vaid ühe suguvõsa kroonika. Sest Ulitskaja poleks tema ise, kui tema lood ei räägiks ühtlasi eluagsest sõprusest ja saatuslikust armastusest, oskusest andestada ja oskusest surmaga ära leppida, inimelu kaduvusest ning jäljest, mis tema järglaste ellu maha jääb. Medeia romaan on tähelepanuväärne veel see-

tõttu, et jäi viimaseks tõlkeks Vilma Matsoville, kelle väga headest eestindustest me nüüdsest ilma oleme. Ilus lõpetus ühe väga hea tõlkija suurele elutööle. Ja kasvõi austusavaldusena läbilugemist väärt.

Medeia ja tema lapsed
sari Punane Raamat
tõlkinud Vilma Matsov
ja Veronika Einberg
kujundanud Kristjan Mändmaa
280 lk
kõva köide

ilmunud

Vahemere köök

Suur väike kokaraamat tõlkinud Kreet Vee 976 lk

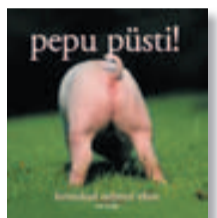
pehme köide
Oliiviõli, värsked puu- ja köögiviljad, pasta, mereannid, maitsetaimed – Vahemere köök on tervislik ja viib keele alla. Mahukast väikesest kokaraamatust leiate üle 500 retsepti, et valmistada vaheldusrikas hommiku- lõuna või õhtusöök, väike vahepala või mõni lihtsalt mõnus amps. Iga roa valmistamise raskusaste on hinnatud skaalal 1 (lihtne), 2 (keskmine) või 3 (keeruline). Enamik retsepte on lihtsad või keskmiselt rasked.

Pepu püsti! Kelmikad mõtted elust

Sean Keogh tõlkinud Katrin Kaarep 128 lk

kõva köide, ümbrispaber
„Pepu püsti!” on vaimukas kogumik mõttetera elust, mis võib mõnikord olla jabur ning absurdne. Nende kõrval on loomapildid, mis ajavad naerma ja võivad lohutada, kui elu tundub parajasti liiga raske. See on täiuslik kingitus või impulssoost nendeks puhkudeks, kui kõigest on villand. Võta raamat „Pepu püsti!” ja mana taas naeratus huulile.

Head mõtted! Innustavaid õppetunde meelepärases eluks

Toby Reynolds tõlkinud

Leemet Pork 128 lk, kõva köide, ümbrispaber
„Head mõtted” viib kokku innustava valiku jõudu ja eluisu andvaid mõtteid, mis on ühel või teisel viisil aidanud inimesi elada õnnelikumat elu, ning illustreerib neid mõtteterade sügavamalt vaimukust ja inimolemise ülevust eriti selgelt välja toovate lõbusate loomapiltidega.

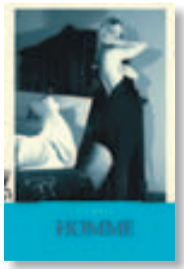
Meie kõigi eluteel tuleb vahel ette konarusi, meil napib vahel motivatsiooni ja eneseusku. Need innustavad näited vaimukusest ja tarkusest njuhatavad meid tähtsate asjade ja armastuse juurde meie elus. Ärge mu-retsepte, olge rõõmsad!

Homme

Tii Hell Tänapäeva romaan sarja kujundanud Julius Sommer 160 lk

kõva köide
Väikelinna ilmub kena noor kunstnik Toni, kellesse armub esimesest pilgust neljakümneandis raamatukogutöötaja Emma, kelle abielu mateemaatikaõpetaja Theoga on tasakesi jahtumas. Toni ja Emma suhe arendes hakkab selguma ka tõsiasju mehe varasemast mõnevõrra tormilisel elust ning ilmuma välja tuttavaid minivikume.

„Homme” on kirjastuse Tänapäev 2008. aasta romaanivõistlusel äärmärgitud töö.

ilmumas

See ei ole raamat

Michael Picard
tõlkinud Inderk Haas

160 lk
köva köide
Raamat on täidetud filosoofiliste keerdkäikudega, mis on vaevanud ajaloo helgeimaid päid; küsimustega, mis paljastavad meie mõttemaailma vastuolulisust; lahendamata loogiliste paradoksidega ning moraalsed dilemmadega, mis sunnivad meid võtma vastutust oma uskumuste eest.

Piraadi päevik

Alexander Exquemelin
tõlkinud Leili Jõe

192 lk
köva köide
Kaasaegsete gravüüride, kaartide ja maalidega illustreeritud originaalkäsikirjale on lisatud põhjalikud kommentaarid piraatide kultuurist, keskkonnast ja strateegiast, mis on kirjutatud ühe maailma juhtiva piraadieksperti poolt.

Kuulsad muusikud

Robert Ziegler
tõlkinud Diana Astover

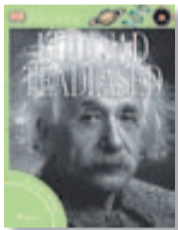
72 lk
pehme köide, CD
Kuulsad muusikud on muusikamaailma pilkupüüdev tejuht, mis tutvustab muusikaajalugu teinud heliloojaid ja esinejaid alates vanadest aegadest kuni nüüdisklassikani.

Kuulsad teadlased

Jacqueline Fortey
tõlkinud Ülle ja Helen Haav

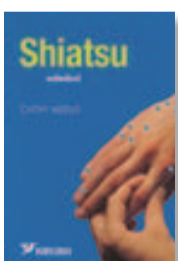
72 lk
pehme köide
Raamat maailma suurimatest teadlastest, nende elust, tegevusest ja saavutustest ning mõjust meie nüüdisaegsele elule. Raamatuga on kaasas ka ülevaatlisk seinaplaat, mis on abiks teadusloo põhijoonte omandamisel.

Shiatsu saladusi

Cathy Mees
tõlkinud Anne Veskimäe

224 lk
pehme köide
Selles taskuteatmikus seletame lahti shiatsu terminoloogia ja anname juhiseid, kuidas shiatsut enda ja teiste heaks kasutada. Neid keerulisi, sageli lausa õrnu tehnikaid kasutades on võimalik ravida kehaliis vaevusi, luua keha ja meele harmoonia.

15 minutit. Leebe jooga

Louise Grime
tõlkinud Maria Drevs, Hanna Ingerpuu

128 lk
pehme köide, DVD
DVD-ga varustatud raamat jagab juhtnööre kõigile, kes soovivad tegelda idamaise hatha-jooga, et arendada painduvust, vähendada stressi ja õppida õigesti lõdvestuma.

Byodo-ini tempel seisab metsasalus järvekese kaldal nagu ka ligi tuhande aasta eest. Tempel, mille katusel on kaks fööniksit, peegeldub tema esises basseinis. Aed on kompleksi oluline osa. Byodo-ini tempel kuulub maailmapärandi nimekirja, olles üks vähestest üleni puidust hoonetest.

Raamat suurtest pärlitest

MEELIS LAINVOO

Koolibri kirjastuse seitsmekümne saavutuse sarja seni viimane ilmunud raamat „70 meie maakera arhitektuuripärli“ keskendub inimkäte ja -mõistuse loodud rajatistele, mis on ühel või teisel viisil maailma arhitektuuriloos ephhiloova tähtsusega.

Raamat on omamoodi järg ja täiendavate teadmiste allikas varem ilmunud „Seitsmekümnele suurele muistsele leiutisele“ ja „Seitsmekümnele Hiina imele“, mistõttu ei tehta juttu üldtuntud vanaaja ehitistest, nagu Egiptuse püramiidid, Hiina müür või Rooma Colosseum, vaid alustatakse 537. aastal valminud Hagia Sophiaga tänapäeva Istanbulis.

Mis on arhitektuuripärli

„Arhitektuuripärliks ei muuda ehitist pelgalt suurus, laius ja kaal, maht või siruulatus. Inseneride ja arhitektide tegevuses on palju seda, mida valmimise ajal ülistati modernsuse, suuruse, tehnilise südikuse või ühiskonna edendamise viimaseks sõnaks, ent tagasivaates peetakse vaheastmeks progressi

järgimise sammu poole,“ sedastab raamatu toimetaja Neil Parkyn.

Sellega määratleb Parkyn tihtlasi valikukriteeriumid, mille järgi üks või teine rajatis just selle raamatu kaante vahele jõudis, sest tõe au andes on seitskümme ehitist vaid imepisike osa kõigest aja jooksul saavutatust. Samas on „Arhitektuuripärli“ paljugi sellist, mida igapäevaselt arhitektuuri ja inseneriteadustega mitte kokku puutuv inimene – seega enamik lugejatest – ei pruugi teada.

Kui laiema silmaringiga inimestele on enamasti tuttavad Euroopa silmapaistvamad ehitised ja üldtuntumad turismiobjektid ka mujalt maailmast, nagu Tadž Mahal või Empire State Building, siis mis teeb näiteks silmapaistvaks arhitektuurisaavutuseks Lõuna-Indias asuva Thanjavuri templi? Või Byodo-ini templi Jaapanis Kyotos?

Imed läbi aegade

Just nendele küsimustele leiab muu hulgas vastuse „70 arhitektuuripärlist“. Nõnda saame teada, et Byodo-in tempel seisab tänini metsasalus järvekese kaldal täpselt nagu tuhande aasta eest. Tõeliselt imekspandavaks muudab ehi-

tise asjaolu, et see on ehitatud puidust, mis võib kõduneda ja põleda, ning asub maal, kus on ette tulnud maavärinaid ja kodusõdu. Nii on selle templi säilimine läbi aegade enam-vähem esialgsel kujul omaette ime.

Aga omanäolised imed on kõik raamatuse jõudnud rajatised, mis oma otstarbe järgi on jaotatud teemaplokkidesse, nagu „Kirikud, mošeed, templid ja pühakojad“, „Paleed ja lossid“, „Ühiskondlikud ja riiklikud hooned“, „Tornid ja kõrghooned“, „Sillad, raudteed ja tunnelid“, „Kanalid ja tammid“ ja „Hiiglaslikud kujud“. Need lugejad, kelles raamat on suutnud tekitada arhitektuuriteema vastu sügavat huvi, leiavad viimastelt lehekülgedelt täiendava kirjanduse nimekirja.

Samuti, nagu aimekirjanduse hea tava ette näeb, on „70 arhitektuuripärli“ varustatud allikaloendi ja aineregistriga.

Sari täieneb peagi

Juba ilmunud viiele nn seitsmekümne- raamatule („Seitskümme Hiina imet“, „Seitskümme suurt lahingut läbi aegade“, „Seitskümme suurt muistset leiutist“, „Seitskümme

suurt reisi läbi aegade“ ja „Seitskümme meie maakera arhitektuuripärli“) tuleb peagi lisa. Äsja sai trükkiks „Seitskümme loodusmaailma mõistatus“.

Sarja uus raamat lisab järjest täiendavasse tervikpilti uue mõõtme, avades meie koduplaneedi arengulugu loodusteaduslikust aspektist, alates Maa tekimisest kuni tänapäevani. „Loodusmaailma mõistatuses“ kirjutavad tipp-teadlased ja teaduskirjanikud kõige värskeimatele uurimistulemustele toetudes nii elu tekkimisest kui ka suurtest väljasuremistest, vulkaanidest ja maavärinatest, loomade omavahelistest suhetest, tähtsamatest maavaradest – ühtekokku seitsmekümnest meie kõigi elu vähemal või rohkemal määral mõjutavast asjast.

Muinasaja saladused päevavalgele

NIMI

„Vaaraode maagia“ on värv maagia ja müstika maailma ning tutvustab kultuuri, mis on inimesi paelunud sajandeid. Raamat pakub ahvatlevat ereda pildi Vana-Egiptuse müstilise tsivilisatsiooni kadunud maailmast. Vana-Egiptuse uskumusi, rituaale ja maagilise toiminguid uurides selgub, kuidas need võivad mõjutada meie kõigi elu ka tänapäeval.

Mõned lood selles raamatus kuuluvad maailma vanimate jutustuste hulka. Enamik neist on ajatud ega vanane kunagi. Nende lugude juures paelub meid

nende kaugus ja iidsus, uskumatult kauge möödaniku kajad, mis pakuvad ahvatlevat võimalust saada aimu ühest kadunud maailmast – Vana-Egiptuse salapärasest tsivilisatsioonist.

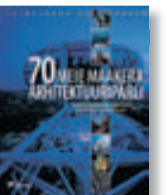
Vana-Egiptuses usuti, et sõnadel on tohutu maagiline jõud. Näiteks surmate surematus kindlustati nime säilitamisega nii hauakirjade kui ka sõnaliste rituaalide abil. Samuti graveeriti vääriskividega amulettidele maagilise jõuga sõnad, enne kui need lahkuu kehale pandi. Usuti, et nime kustutamine hävitab hinge.

Hieroglüüfid, mille vanad egiptlased löid oma sõnade säilitamiseks, kuuluvad ilusamate kirjade hulka, mida inimkond on välja mõelnud. Hieroglüüfikirjas nähti

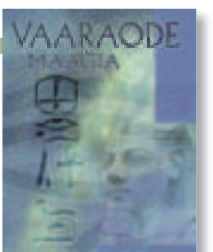
„jumalate sõnu“, nende maagiline ja spirituaalne tähendus oli õnnistus, mis saab osaks nii rikkale kui ka vaesele. Nende ütlemine või kirjutamine tootas alati võimsa energia vabanemist.

Raamatus arutletakse vana maailma ühe paeluvaima tsivilisatsiooni iidsete märkide, sümbolite ning religioossete ja maagiliste rituaalide üle ning selgitatakse nende tähendust. Egiptuse maagia ja mütoloogia juuri tuleb otsida sellest, kuidas egiptlased sõltusid täielikult päikesest ja Niiluse vetest. Need lood ja legendid on endiselt elavad, nad väljendavad vanaeegiptuse kultuuri vaimu, mitte välist vormi ning on ka 21. sajandil meile olulised.

70 meie maakera arhitektuuripärli
toimetanud Neil Parkyn
tõlkinud Andreas Arduš
304 lk
köva köide

Vaaraode maagia
Anne Christie
tõlkinud Urmas Kaldmaa
160 lk
pehme köide

Sügise sume sünnipäev

RIINA LAMP
autor

Saabub sügis ja toob kaasa värske värvi. Koolipreilile ja -papale loodetavasti hästi välja puhanud koolinärvi. Pähe paneb jütsile koolimütsi, nobenäpule aga vallatu vahtrakübara.

Eks ole suvised loodusrõõmud meeles veel klassitoas või õhtul toidulaua veeres, kus lõikuskuu lopsakad annid juba roas. Jajah, eks ta ole – vihmaperiood tundub ees pikk, pime ja kole. Kuid mis siis, kui mõtleks õige, et sügis – see on üle kõige!? Kõpse saagi korjamine ja uue tarkusetera kasvapanek ühel ja samal ajal. Ning muudaks selle hea paremaks isetegemise najal?

„Sügise sünnipäev. Teistmoodi retsepte igale eale“ pakub abi üllatuse valmistajale, meeoleu loojale, kodu kaunistajale ja vugirijutu kirjutajale. Materjalid – taimeleidi ja sõnad – on sealjuures kõigile kättesaadavad ning töövõttes lihtsad. Eesmärgiks arendada mitte ainult oskust teha, vaid ka oskust näha.

Järjekordne väike ideeraamat lennutab lugeja lauale kimbukese sügisesi retseptilehti. Ainult et söögi- ja köögi-kunst siin ei kehti. Ning ilu patta ei panda, sest saab ju meie nunnule oma käe läbi hoopis nunnuna näo anda. Näiteks, olgem ausad, lisades kartulile silmad ja noka, võib ära petta isegi vana vilunud koka (vt raamatu esikaas).

Niisiis, kui käsitöö- või emakeeleõpetaja leiab aega teha vahelduseks midagi lõbusat, tasuks tal kaeda siit mõnd

Tere, mina olen Samblaämblik!
Võibolla ehmata te minu kämblast? Ei ole viga – see kõik on ainult samblast!
Ma ütlen ausalt – jalad on küll pisut puised, kuid see-eest hästi töötavad mu suurepärased suupärased suised.

FOTO MARE KÖRTSINI

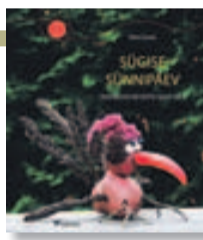
tegelast kummalist-kõbusat. See lugu, mida ei juhtu just tihtilugu, on tööpoolest mõeldud mitte ainult materjali, vaid ka sõnaseadjale.

Ja küllap polegi enam kaugel päev, kui näeme reas igas eas sügishuvilisi tõttamas turule või kummardumas murule, isetegemise mõtled peas. Sest kus tahes võib tegijat oodata kurvatujuuline aed- või põlluvili, kes tahaks südamest ohata: „Olen nii erikujuline, et mind ei korja keegi!“ Aga eks see teda just eriliselt teegi!

Ning kui nad siis korraga tulema hakkasid – tomatist nõiad ja porgandist saurused, õunaussid ja petersellikonnad – neid olid terved trobikonnad! Sügis vaatas ja vangutas pead: „Vaata! kuidas

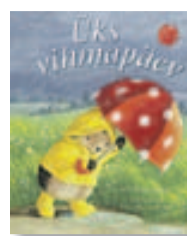
voorsteks tehakse vead!“ Sellest tuli üks täiesti teistsugune sünnipäevapidu, kus omal kohal pisingi idu. Muidugi ei puudunud ka üllatus meie loos muidu nii vallatus. Aga – oma silm on kuningas! Krooni ja trooni võib loomulikult valmistada millest iganes.

Sügise sünnipäev
Teistmoodi retsepte igale eale
Riina Lamp
32 lk
pehme kõide

ilmumas

Üks vihmapäev
M Christina Butler
tõlkinud Riina Turi
32 lk
kõva kõide

Südanntsoojendav lugu sõprusest ja üksteise abistamisest. Siilike satub täielikku vaimustusse, kui avastab ärgates, et vihma sajab. Ta on kaua oodanud, millal võiks kanda oma uut vihvamantlit ja läikivaid kummikuid ning proovida imeilusat sädelevat vihmavarju. Sadu aina tugevneb ja tugevneb, tuul muutub tormiks ja vihmapäevast saab üks suur seiklus!

Detektiivpeni ja kuldkäsi juhtum
John O'Leary
tõlkinud Riina Turi
18 lk
kõva kõide

Harukordne võimalus piiluda eradekteiivi märkmikku ja jälgida juurdlust! Koos detektiivpeni Käspere Käpaga saab lähemalt uurida kuriteopaika, kuulata üle tunnistajaid ja analüüsida asitõendeid. Ning teha olulisi järeldusi, mis viivad juhtumi lahendamise ja kurjategijate kinnivõtmiseni.

Tüdrukute jutud
tõlkinud Riina Turi, Susann Marell Turi
160 lk
kõva kõide

Elas kord laps, kes ei armastanud lugeda. „Ah, need tähed on kõik nii igavad,“ ütles ta, „vaatan parem pildiraamatut!“ Muretsetes vanemad, muretsetes õpetaja. Ühel päeval nägi laps kirjastuselt „Koolibri“ ilmunud kogumikku „Tüdrukute jutud“. „Oi, kuidas tahaksin endale niisugust raamatut!“ mõtles laps ega saanud sellelt kaunitult kõitelt enam silmi lahti. „Tüdrukute jutud. 20 klassikalist ja moodsat muinaslugu“ on küll hõbeja leheservaga, kuid sisult kuldvaramu mõtutu kogumik, kus lisaks traditsioonilisele valikule leidub kimbuke uuemaageid muinasjutte. Omamoodi harulduseks muudavad selle väljaande eri rahvusest autorite fantaasiarikkad illustratsioonid. Kes ütleks ära võimalusest kohtuda jälle Väikese Merineitsiga, elada kaasa Pöialliisi seiklustele või olla tunnistajaks mitmetest muinasjuttudest tuntud suure kurja hundi imepärasele muutumisele heaks hallivatimeheks. Miks kuningas ei saanudki teada, et taevast hakkas alla sadama? Mis juhtus kalamehe naisega, kes läks liiga ahneks?

Kõigest sellest ja veel paljust-paljust muust räägib uus raamat, pannes meid raskel ajal taas uskuma õnnelikku lõppu ja headuse võitu kurjuse üle. Ning kes teab – ehk annab tõuke ka oma tõestisündinud või väljamõeldud uu kirjapanekuks.

Suure Isamaasõja esimesed nädalad

KÜLLO ARJAKAS

Nädalapäevad tagasi esitleti Tallinnas Okupatsioonimuuseumis uut sõjaraamatut „22. juuni 1941. Katastroofi anatoomia“. Esitlusele andis aktsendi autori kohalviibimine, sest praegu Samaaras elav ajaloolane Mark Solonin leidis võimaluse tulla Tallinnasse. See oli tema jaoks esmakordne külaskäik Eestisse. Raamatut võib pidada bestselleriks, sest ainuüksi Venemaal on ilmunud üle kümne kordustrüki. Käsitlus on näinud veel trükivalgust Poolas, Ukrainas ja Slovakkias.

Kirjastus reklaamis raamatut aegsasti ette. Selles pole midagi laiduväärset, seegi on osa kirjastuse tööst. Märksa ettevaatlikumaks tegi reklaamis Viktor Suvorovi tsitaat, et tegemist on „kuldse tellisega sõja tõelise ajaloo vundamendis“. Suvorov on autorina küll kuulnud, aga pigem liigitub ta publitsistide kui tõiste ajaloolaste hulka.

Samuti tegi ettevaatlikuks Solonini raamatu esimese lause: tema on moraatoriumi poolt, et igasugune avalik arutelu Suure Isamaasõja üle ära keelata kuni 2045. aastani. Ja mis juhtub pärast seda? „Vaata siis avalikustame KÕIK arhiivid KÕIKIDELE soovijatele ja hakame tööle“ (lk 3). Nentigem, et see ei kõla mitte kõige paremini ühe uurimuse sissejuhatuses.

Esitlusel uuriti Solonini ja Suvorovi suhteid. Autor mõnits temalt saadud mõjutusi ning tunnustas arvukaid probleemipüstitusi. Samas kostus ka kriitilisi

Sakslastele vangilangenuid Punaarmeeelased 1941. aastal.

nooli Suvorovi mitme konstruktsiooni osas. Õelgem etteruttavalt, et uurijana on Solonin siiski mitu kraadi tõsisem kui Suvorov.

Raamatu „22. juuni 1941“ alapealkirjaks sobiks ka „Suure Isamaasõja esimesed nädalad“. Vaatamata arvukatele – ja vähemasti siinkirjutaja jaoks häirivatele belletristilistele väljenditele ja vahelihutustele – on tegemist siiski põhjaliku ja huvipakkuva stivateosega sõja alguspäevade kohta.

Solonin ei ole 1941. aasta suvest ette võtnud mitte hiigelpikka rinnet, vaid keskendub kitsamate rindelõikude ja teatud väeosade tegevusele. Aga lähed

seejuures „õige sügavale“ ning jälgib väeosade, eeskätt Punaarmee suurte mehhaniseeritud korpuste tegevust päev-päevalt ja kohati isegi tunniajalise täpsusega.

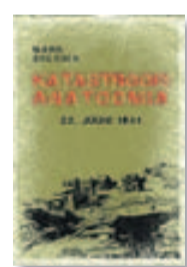
Autor tõestab üsna veenvalt, et alates sõja alguspäevast, pärast esimeste päevade katastroofe, muutus hiigelsuur Punaarmee üsna juhitamatuks relvastatud jooksikute ja põgenike massiks. Vaatamata oma suurele ülekaalule tankide, lennukite ja muu sõjatehnika osas ei suudetud seda potentsiaali realiseerida. Vastukäivad korraldused ning igal tasemel juhtimise saatus, kehva väljaõpe ja oskamatus kait-

selahingute pidamiseks, esimeste kaotuste järel tekkinud võitlusmoraali kadumine ning täielik paanika – ja nii kandis Punaarmee esimeste sõjanädalatega uskumatult suuri kaotusi.

Solonini arvestuste kohaselt kaotas Punaarmee 9. juuliks 11 700 tanki, Wehrmacht sama ajaga vaid 503. Autor rõhutab kaotuste ühe peapõhjuseks just Punaarmee moraalselt allajäämist, mida siiani pole tahetud Vene ajalookirjanduses tunnustada. Samuti tõestab ta mitme senise müüdi – sh et Punaarmee pidas ikka vapralt raskeid kaitselahinguid – paikapadamatust.

ilmumas

22. juuni 1941. Katastroofi anatoomia
Mark Solonin
kõva kõide
350 lk

Vene ajaloolase Mark Solonini raamat püüab vastused anda paljudele olulistele küsimustele. Miks Punaarmee purustati (ja võeti suuremas osas vangid) sõja esimeste nädalatega? Miks õnnestus Wehrmacht'il tungida kuni Laadoga järve kallastele, Kalmõkkia steppideni ja Kaukaasia mägedeni? Miks ulatus sõjatulekahju selliste kohtadeni, kus vaenlast polnud nähtud 17. sajandi „suurest segadusest“ saadik? Kuidas see juhtus, et suurem osa ohvreid, kogu valatud veri ja sõjahigi kulus selleks, et alles 1944. aasta sügiseks tagasi saada esimeste nädalatega kaotatu?

Kui senini on põhiliselt õpetatud NLKP poolt 1950ndatel ametlikult välja kujundatud versiooni kaotuste põhjuste kohta, siis käesolevas raamatus toodud faktid lükkavad enamuse neist julgelt ümber. Olemasolevad dokumendid tõestavad ümberlõikamatult (ja mis on senini täielikult maha vaikitud), et 1941. a saatuslikul juunikuul valmistus Punaarmee ise sõjaks, ning kõige rohkem, mida sakslased sellises olukorras saavutada võisid, oli üsna piiratud taktikalise ootamatuse efekti saavutamine, ning ei midagi enam...

205 aastat aianduslikku kõrgpilootaaži

JAAN METTIK

Kui aiandusraamatute maailmas on kvaliteedimärke, siis üheks selliseks on kindlasti kaanel olev inglisekeelne tähekombinatsioon RHS või roheline, väikese valge puuga logo millele on kirjutatud Royal Horticultural Society. Maakeelde võiks selle ehk tõlkida kui Briti Kuningliku Aiandusseltsi. Kui selline märk on raamatul, on kindel, et teose väljaandmise juures on mängus olnud ühe maailma vanima ja ilmselt kõige prestiižikama aiandusorganisatsiooni käsi.

Lipulaeva sünd

Briti Kuninglik Aiandusselts loodi 1804. aasta 7. märtsil James Hatchardi raamatupoos Picadillyl Londoni Aiandusseltsina. Selle eesmärgiks oli (ja on siiani) koguda infot taimede kohta ning arendada aiandust. Seltsi idee pärines juba aastast 1800, kui John Wedgwood tegi ettepaneku asutada selts, mis erinevalt mitmesugustest põllumajandusühingutest tegeleks metsanduse, maa-viljeluse ja tõukarjaareetuse asemel aiandusprobleemidega.

Esialgul näis kõik sujuvat enam kui suurepäraselt. 1809 kinnitati ühingu esimene põhikirj, seejärel osteti Kensingtoni aed, aastast 1827 korraldama hakatud iga-aastased piduõhtud said kohustuslikuks osaks Londoni seltskonnaelust ja alates 1830. aastast võeti seltsi liikmeteks isegi naisi. Metseenidelt korjatud rahadega saadeti taimeküttide

Piet Oudolfi kujundatud püsikupeenrad Briti Kuningliku Aiandusseltsi esindusaias Wisley's.

ekspeditsioonid Hiinasse, Aafrikasse ning Põhja- ja Lõuna-Ameerikasse.

Alla ja üles

Siiski ei kulgenud kõik lõputult roosiliselt, 1857 oli selge, et Londoni Aiandusselts on elanud üle oma võimete. Kulusid tuli kärpida ning tulude suurendamiseks võeti kasutusele kõik võimalikud vahendid, viimases hädas müüdi isegi seltsi suurim varandus – raamatukogu ja herbaarium.

Madalseisust aitas seltsi välja kuninglik perekond. 1858. aastal asus selle etteotsa prints Albert ja selts nimetati Briti Kuninglikuks Aiandusseltsiks.

Kuninglikust puudutusest (ning finantsabist) piisas täielikult, et ühing

uuesti jalule upitada. 1866. aastaks oli selts sedavõrd kosunud, et müüdid raamatute asemele saadi osta John Lindley unikaalne kogu bioloogilist ja aianduslikku kirjandust.

Hiljem pole aiandusseltsil taolisi vapustusi olnud. Edukalt elati üle isegi maailmasõjad. Siis keskendus seltsi töö peamiselt köögi- ja puuviljakasvatuse populariseerimisele. Üheks saavutuseks on näiteks Esimese maailmasõja aegne kampaania, millega suudeti valitsuselt välja kaubelda suuremad suhkrunormid, et britid saaksid kodus moose keeta.

Teise maailmasõja ajal tehti koostööd põllumajandusministeeriumiga. Anti välja spetsiaalne köögiviljakasvatu-

se õpik ja loodi terve rida näidis-köögi-viljaaedu, et ergutada brite ise oma toidulauda täiendama.

Tipus tänapäevani

Praeguseks on Briti Kuninglikul Aiandusseltsil u 350 000 liiget, 4 aeda – Wisley, Rosemoor, Hyde Hall ja Harlow Carr ning selts peab mitmeid rahvusvahelisi sordiregistreid ja organiseerib kolme maailmakuulsat aiandusnäitust Chelsea's, Hampton Court'is ja Tatton Park'is. Selle kõige tegelemiseks ei saa Briti kuninglik Aiandusselts mingit riigipoolset toetust ning tegevust rahastatakse ¼ ulatuses liikmemaksude ning ¾ ulatuses annetuste, päranduste, autoritasude, sponsorlepingute ja vabatahtlike tööga.

Siiski ei saa muutusteta läbi ka kuninglik aiandusselts. Iselaadne oli juba nende kolmanda tegutsemisaegajandi algus. Nimelt kinnitati esmakordselt seltsi esimeheks mitte aednik või loodus-teadlane, vaid ärilise taustaga inimene ning liiati veel naine – Inga Grimsey.

Tänaseks on ta küll pärast 3 aasta pikkust seltsi juhtimist oma tööst loobunud, kuid tõenäoliselt märgib see uue ajastu algust ka Briti Kuninglikul Aiandusseltsis. Kui senini oli seltsi töö suunatud peamiselt professionaalidele ning tõsiselt innustunud aednikele, siis viimasel ajal püütakse üha enam tähelepanu pöörata igapäeva – harrastusaednikele ning sellele, kuidas üha suuremat hulka inimesi, sealhulgas ka lapsi aianduse juurde meelitada.

ilmumas

Uus aiapidaja entsüklopeedia

Briti Kuninglik Aiandusselts 480 lk kõva köide

„Uus aiapidaja entsüklopeedia“

ühendab nii traditsioonilisi kui ka uusimaid aianduslikke töövõtteid. Tulemuseks on ajakohane suhtumine, kus puu- ja köögiviljade ning maitsetaimede kasvatamine, samuti aiapidamine koos lastega, kas siis kodus või koolis, pole mööduv moehullus, vaid 21. sajandi aiapidajale iseloomulik mõtteviis. Kuna see teos on kokku pandud tuginedes Briti Kuningliku Aiandusseltsi nõukaimate ja targimate aednike ja teadlaste kogemustele, on tegu igati autoriteetse kokkuvõttega aiatöövõtetest. Tänu lihtsale tekstile ja enam kui kahele tuhandele kaunile ja praktilisele pildile leiab siit asjakohast teavet ja innustust iga taseme aednik.

Teemade valik on lai. Alates ilu- ja tarbeaiataimede kasvatamisest avamaal või kasvuhoones kuni veesilma rajamiseni, paljundusviisidest kuni lõikamistehnikate ning taimehaiguste ja -kahjurite tõrjeni. See entsüklopeedia on kavandatud aiandusraamatute nurgakiviks – usaldusväärseks teoseks, mis peaks leiduma iga aiapidaja raamatukogus ning püsima seal ka tulevaste põlvkondade tarbeks.

Tõlkinud ja Eesti oludele kohandanud Tallinna Botaanikaia vanemaednik Jaan Mettik.

Kolme tsivilisatsiooni eha

RAIVO J. RAAVE

Kati Murutari ja Eha Fjodorova Egiptuse-raamat räägib õigupoolest kolme tsivilisatsiooni: Vana-Egiptuse ja mis temast järgi on jäänud, üha sekulariseeruva islami ja lõbujanuse Lääne tsivilisatsiooni loojangust.

Raamat pole pelgalt reisikiri, vaid on ühtlasi ka teatmeteos, päevik, portreede ja analüüside raamat. Lisaks praktilised nõuanded, religioon, kultuur, ööelu, kaubanduse ülevaade ning rikkalikult fotosid ja muid illustratsioone. Erilise eshatoloogilise dimensiooni annavad raamatule Koraani tsitaadid. Püramiidide kosmilise päritolu suhtes jääksin eriarvamusele.

Eks Egiptuses on ka islam üsnagi sekulariseerunud. Aga ka islamis on palju harusid ja koolkondi. Üks minu lemmikuid on prantsuse traditsionalist ja suur hinduismi asjatundja René Guenon, kes läks elu lõpul Kairosse sufiks. See, et Siinai kuurordid on otsekui pseudoparadiisi keha ja meelte jaoks, ei ole Eha ja Kati kirjelduses halvustav – see lihtsalt on.

Turismi telgitagused

Mulle meenutavad Siinai kõrbe kuurordid Sharm El Sheikh ja Hurgada paradiisi aseainet. Siin on kõik kehale ja meeltele olemas, hingele võid ka miskit leida, aga vaimule rahu ei anta. Kesken-dumine ja mediteerimine ning isegi lugemine on randades ja basseini ääres pideval lärmava musa ja muu lärmi tõttu

üsna raske. Sestap on sageli väsitavdki ekskursioonid heaks askeetlikuks vahelduseks. Siinai mäel võib aimata Moosese koodi, võib ära käia Iisraelis, mis annab otsekui peegelelamuse Egiptuse suhtes, kõik meeled võivad puhata Punases meres snorgeldades ja värvikirevaid korallriffe ning imelisi mereelukaid jälgides. Üks osa Kati ja Eha raamatust räägibki elu ja eriti turismielu telgitagustest. Kuis suurfirmad võtteid valimata tõrjuvad väikesi jne. Et asi verine on, seda näitab ka reisi ajal netti pandud Kati surmateade.

Naiste paradisi

Kati tunnistab, et turistidest meestel pole sageli Egiptuses muud teha kui end *tax free* napsist täis juua. Peale kaupmeeste ei pane neid keegi tähele: egiptlannad on kätesaamatud ja turistipiigid egiptuse alfonsitele keskendunud. Naised on ümmardamise ja kummardamise objektid. Ka see, kes ehk siiani pole elus üldse tähelepanu osaliseks saanud, saab seda Siinai kuurordides kindlasti. Kuni müüdugi sageli traagiliste tagajärgedeni.

Autorite kogemus on, et koos egiptlasega äri ajades saad alati petta. Üksi läbilõõmine on aga pigem erand. Paljude Egiptlaste eneste unistus on ju pääseda sellelt neetud kaunile maal või pääseda vähemalt Siinai kuurordidesse, mis tegelikult on suletud linnad, kuhu võõras ööseks jääda ei või.

Huvitav on Kati tähelepanek, et kaht nii erinevat tsivilisatsiooni nagu islami ja egiptuse ühendab kummaline

kasside kultus. Kusjuures samuti rämpstoidulised eeslid on täiesti peksuta-tõugata.

Läbi raamatu jookseb tärkav tõdemus, et Egiptuse islam on küllaltki formaalne ja pigem rituaalne kui sügav. Mehed panevad valgeid naisi nagu annab, petavad ka nagu annab ja pärast paluvad Allahilt andeks. Mõne jaoks ongi see terve elu. Traditsioone aga austatakse. See on umbes nii nagu Läänes Päikesekuninga ja Voltaire'i ajal – no ja üks islam olegi ju kristlusest ka umbes samapalju noorem ja umbes sellises eas nagu kristlus noil päevil. Siit ka noorema usundi suhteline agressiivsus.

Loojangupiibel

Võiks öelda, et „Egiptuse eha“ on rikas, mitmekihiline ja apokalüptiline raamat, mille sarnast eesti kirjanduses ei ole. Paljudele eestlastele sai buumiaastail Egiptus vähemalt mõneks ajaks talvekoduks ja paljudele saab veel, sest Egiptuses on midagi, mis meid tõmbab. Seda näitavad naljadki a la , et Memfise linna nimi tuleb vanast eesti rahvalaust „Memm viis hälli heinamaale...“ jne.

Egiptuse eha. Vana tsivilisatsiooni loojang
Eha Fjodorova ja Kati Murutar
439 lk
pehme köide

Tagurpidikäik – fimist sai raamat

Kui tavaliselt vändatakse raamatu põhjal film, siis siin on vastupidi. Politsei-action sarja „Ohtlik lend“ kaks osa, „Vistrik“ ja „Identiteet“, on jõudnud raamatuks kaane vahele.

„Vistrik“. Tallinna krimiosakonna vaneminspektor Andres Västriku ehk Vistriku (nagu teda semud kutsuvad) on jõudnud punkti, kus kõik ta ümber laguneb: naine tõstab majast välja, tütar ignoreerib, töö juh-tub üks apsakas teise otsa, sest tema „moraal ja intuitsioon on lihtsalt nii tugevad selle jama jaoks“. Tagatipuks kupaatatakse ta Pärnu kriminaal-talitusse, kus tema paarimeheks määratakse kena operatiivtöötaja Rita Leidpalu. Algab uus elu...

„Identiteet“. Ei lähegi palju aega, kui krimiuurijad-partnerid Andres Västriku ja Rita seisavad äsja avastatud laiba juures – alles eile öösel sõitis see mees tänavarallit, nüüd aga lamab elutuna auto kapotikaane all. Keegi sellest kambast kannab nüüd nimetust tapja.

Kuid Västriku silm jääb aeg-ajalt peatuma Rital ja tema mõte liigub hoopis talle endalegi üllatuseks teistel radadel. Silmadest allapoole!

Asi areneb samas üha julmema: selgub, et ühel varahommikul on üks kaunitest kaksikõdedest veoauto alla jäänud. Kas enesetapp... või hoopis identiteedirööv... ja mõrv!?

Ohtlik lend

Mihkel Ulman
I osa „Vistrik“ 112 lk
II osa „Identiteet“ 190 lk

romaniseering

Kati Murutar
kodumaine kriminaalsari
sarja kujundus Peeter Paasmäe

